Dogfen ir Cyhoedd

CYNGOR SIR YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL

GŴYS A RHAGLEN

ar gyfer

CYFARFOD CYFFREDINOL O GYNGOR SIR YNYS MÔN

ar

DYDD MAWRTH
24 MAI 2022
am 10.30 o'r gloch

SUMMONS AND AGENDA

for an

ORDINARY MEETING OF THE ISLE OF AGLESEY COUNTY COUNCIL

on

TUESDAY
24 MAY 2022
at 10.30 am

Nodwch os gwelwch yn dda fod cyfarfodydd y Pwyllgor yn cael eu ffrydio ar gyfer eu darlledu'n fyw a'u darlledu ar wefan y Cyngor. Mae'r Awdudrod yn Rheolydd Data dan y Ddeddf Diogelu Data a bydd data a gesglir yn ystod y ffrydio byw hwn yn cael ei gadw'n unol â pholisi cytunedig yr Awdurdod.

R H A G L E N

1. COFNODION

Cyflwyno i'w cadarnhau, gofnodion drafft y cyfarfodydd o'r Cyngor Sir a gynhaliwyd ar y dyddiadau canlynol:-

- 10 Mawrth 2022
- 29 Mawrth 2022 (Arbennig)
- 25 Ebrill 2022 (Arbennig)

2. DATGANIAD O DDIDDORDEB

Derbyn unrhyw ddatganiad o ddiddordeb gan Aelod neu Swyddog mewn perthynas ag unrhyw eitem o fusnes.

3. DERBYN UNRHYW GYHOEDDIADAU GAN Y CADEIRYDD, ARWEINYDD Y CYNGOR NEU'R PRIF WEITHREDWR

4. CWESTIYNAU A DDERBYNIWYD YN UNOL Â RHEOL 4.1.12.4 Y CYFANSODDIAD

5. CYFLWYNO DEISEBAU

Derbyn unrhyw ddeiseb yn unol â pharagraff 4.1.11 y Cyfansoddiad.

6. ADRODDIAD BLYNYDDOL Y PWYLLGOR GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD AR GYFER 2021/22

Cyflwyno adroddiad gan Gadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd.

7. ADRODDIAD BLYNYDDOL TROSOLWG A SGRIWTINI 2021/22

Cyflwyno adroddiad gan Gadeiryddion y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol a'r Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio.

CYNGOR SIR YNYS MÔN

Cofnodion y cyfarfod rhithwir a gynhaliwyd 10 Mawrth 2022

YN BRESENNOL:	Y Cynghorydd Glyn Haynes (Cadeirydd) Y Cynghorydd Dafydd Roberts (Is-gadeirydd) Y Cynghorwyr R Dew, Jeff Evans, John Griffith, Richard Griffiths, T Ll Hughes MBE, Vaughan Hughes, Llinos Medi Huws, A M Jones, Carwyn Jones, Eric Wyn Jones, G O Jones, R Meirion Jones, Alun W Mummery, Bryan Owen, Bob Parry OBE FRAgS, Gary Pritchard, Dylan Rees, Alun Roberts, J A Roberts, Margaret Murley Roberts, Nicola Roberts, P S Rogers, Dafydd Rhys Thomas, Ieuan Williams a Robin Williams.
WRTH LAW:	Prif Weithredwr, Dirprwy Brif Weithredwr, Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151, Cyfarwyddwr Addysg, Sgiliau a Phobl Ifanc, Cyfarwyddwr Swyddogaeth Dros Dro (Busnes y Cyngor/Swyddog Monitro), Pennaeth Proffesiwn (Adnoddau Dynol) a Thrawsnewid, Pennaeth y Gwasanaethau Tai, Pennaeth y Gwasanaethau Oedolion, Pennaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd, Pennaeth Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo, Rheolwr Adnoddau Dynol (CW), Rheolwr Busnes (Gwasanaethau Cymdeithasol) (EE), Rheolwr Iechyd yr Amgylched (TO), Rheolwr Rhaglenni, Polisi Busnes a Pherfformiad (GM), Rheolwr Gwasanaethau Strategaeth Tai (EL), Rheolwr Newid Hinsawdd (RAW), Rheolwr Gwasanaethau Cyfrifeg (BHO), Swyddog Cyfathrebu (GJ), Swyddog Pwyllgor (MEH).
HEFYD YN BRESENNOL:	Rheolwr Polisi Cynllunio (RJ) (Uned Polisi Cynllunio ar y Cyd) (mewn perthynas ag eitem 14).
YMDDIHEURIADAU:	Y Cynghorwyr K P Hughes, R Ll Jones, Richard O Jones.

1. DATGANIAD O DDIDDORDEB

Datganodd y Cynghorydd Richard A Dew gysylltiad personol a rhagfarnus mewn perthynas ag Eitem 13 – Deddf Rhentu Cartrefi (Ffïoedd ac ati) (Cymru) 2019: Trefniadau Gweithredu a gadawodd y cyfarfod yn ystod y drafodaeth a'r pleidleisio arni.

Datganodd y Cynghorydd Aled M Jones gysylltiad personol a rhagfarnus mewn perthynas ag Eitem 13 – Deddf Rhentu Cartrefi (Ffïoedd ac ati) (Cymru) 2019: Trefniadau Gweithredu a gadawodd y cyfarfod yn ystod y drafodaeth a'r pleidleisio arni.

Datganodd y Cynghorydd R Meirion Jones gysylltiad personol mewn perthynas ag Eitem 17 – Datganiad Polisi Tâl a gadawodd y cyfarfod yn ystod y drafodaeth a'r pleidleisio arni.

Datganodd y Tîm Uwch-arweinyddiaeth gysylltiad personol a rhagfarnus mewn perthynas ag Eitem 17 – Datganiad Polisi Tâl a gadawodd y cyfarfod yn ystod y drafodaeth a'r pleidleisio arni.

2. COFNODION

Cadarnhawyd cofnodion y cyfarfodydd isod o'r Cyngor Sir yn rhai cywir:-

- 7 Rhagfyr, 2021
- 21 Rhagfyr, 2021 (Arbennig)
- 11 Chwefror, 2022 (Arbennig)

3. DERBYN UNRHYW GYHOEDDIADAU GAN Y CADEIRYDD, ARWEINYDD Y CYNGOR NEU'R PRIF WEITHREDWR

Gwnaeth y Cadeirydd y Cyhoeddiadau a ganlyn:-

- Llongyfarch criw bad achub RNLI Trearddur oedd wedi eu cydnabod am eu dewrder. Roedd criw gwirfoddol cwch gwyllt Atlantic 85 Dosbarth B, yn cynnwys y llywiwr, Lee Duncan, Dafydd Griffiths, Leigh McCann a Michael Doran, wedi achub syrffiwr benywaidd a fu mewn helynt yn ystod gwyntoedd cryfion yn ddiweddar. Derbyniodd Mr Duncan Fedal Arian er Dewrder i gydnabod ei arweinyddiaeth, ei forwriaeth ac am y ffordd ragorol a feddai wrth drin cychod. Derbyniodd gweddill y criw Fedalau Efydd i gydnabod eu dewrder yn ystod y gwaith achub. Canmolodd y Prif Weithredwr hefyd holl dîm Trearddur a fu'n rhan o'r gwaith achub.
- Llongyfarch Ysgol Esceifiog oedd wedi cyrraedd rhestr fer Gwobr Dewi Sant am y gefnogaeth a roddwyd gan staff i deulu yn yr ysgol yn dilyn y diagnosis terfynol a roddwyd i Ania, un o ddisgyblion yr ysgol ym mis Hydref 2020. Er gwaethaf heriau'r pandemig Covid, cefnogodd yr ysgol Ania a'i chwaer 7 oed a gwnaethant bopeth o fewn eu gallu i sicrhau fod Ania yn cael ei chefnogi yn yr ysgol. Gwnaethant, hefyd, bopeth posibl i gefnogi'r plant eraill yr effeithiodd salwch eu ffrind arnynt, gan helpu i wneud atgofion a fyddai'n aros gyda chwaer a ffrindiau Ania am byth. Collodd Ania ei brwydr ym mis Mehefin 2021 ac, er ei bod hi bron yn wyliau'r haf, bu staff yr ysgol yn gefnogol iawn i'r ysgol a'r teulu drwy weithio gydag asiantaethau allanol i gynnig cefnogaeth i chwaer a ffrindiau Ania a chodi arian at elusennau oedd yn parhau i gefnogi'r teulu a'r ysgol.

* * * * *

Dymunodd y Cadeirydd yn dda i'r Prif Weithredwr, Mrs Annwen Morgan ar ei hymddeoliad ar ôl 39 mlynedd o wasanaeth i'r Awdurdod. Dywedodd iddi ddechrau ei gyrfa gyda'r Cyngor yn Ysgol Uwchradd Bodedern a symud ymlaen i fod yn Bennaeth yn 2007. Daeth Mrs Morgan yn Ddirprwy Brif Weithredwr y Cyngor yn 2016 ac yna symud ymlaen i fod yn Brif Weithredwr yn 2019. Treuliodd y rhan fwyaf o'i hamser yn Brif Weithredwr yn ystod y cyfnod pandemig ac, er gwaethaf yr holl ansicrwydd a'r heriau niferus, roedd Mrs Morgan wedi dangos arweinyddiaeth amlwg ac ymrwymiad i ddiogelu trigolion Ynys Môn. Dymunodd y Cadeirydd iechyd da a hapusrwydd i Mrs Morgan yn ei hymddeoliad.

Dymunodd Arweinydd y Cyngor ddiolch i Mrs Annwen Morgan am y gwasanaeth yr oedd wedi'i roi i'r Cyngor Sir ac am ei hymrwymiad a'i gwaith caled yn Brif Weithredwr ac yn enwedig yn ystod cyfnod anodd y pandemig. Dywedodd mai Mrs Morgan oedd y ferch gyntaf i gael ei phenodi yn Brif Weithredwr y Cyngor hwn a'i bod wedi bod yn fraint gweithio gyda hi yn Arweinydd benywaidd y Cyngor.

Roedd aelodau'r Cyngor hefyd yn dymuno diolch i Mrs Morgan a dymuno'n dda iddi ar ei hymddeoliad.

Dymunodd y Cadeirydd y gorau i Mr Dylan Williams oedd wedi'i benodi'n Brif Weithredwr.

* * * * *

Dywedodd y Cadeirydd mai hwn fyddai'r cyfarfod olaf o'r Cyngor Sir i'r weinyddiaeth bresennol. Roedd yn dymuno diolch i'r Aelodau Etholedig a'r Swyddogion am eu cydweithrediad a'u gwaith caled dros y pum mlynedd diwethaf. Dymunodd y gorau i'r holl Aelodau Etholedig nad oeddynt yn sefyll yn yr etholiad a hefyd i'r rhai oedd.

* * * * *

Cydymdeimlwyd â chyn-Aelod Ward Seiriol, Mr Alwyn Rowlands a'i deulu, ar golli eu merch yn ddiweddar.
Cydymdeimlwyd ag unrhyw Aelod o'r Cyngor neu Staff oedd wedi cael profedigaeth.
Safodd yr Aelodau a'r Swyddogion yn dawel yn arwydd o gydymdeimlad.

4. CYFLWYNO DEISEBAU

Ni ddaeth yr un ddeiseb i law

5. RHYBUDD O GYNNIG YN UNOL Â RHEOL 4.1.13.1 Y CYFANSODDIAD

- Cyflwynwyd - y Rhybudd o Gynnig a ganlyn a dderbyniwyd gan Arweinydd y Cyngor:-

  "Rydym ni, Gyngor Sir Ynys Môn, yn dangos ein cefnogaeth i bobl yr Wcráin trwy gael y faner yn y Pencadlys a chael help llaw pobl Môn, yn barod i roi lloches a chefnogaeth i'r rhai mewn angen."

  Eiliodd y Cynghorydd R Meirion Jones y Cynnig.

  Cytunwyd yn unfrydol i gymeradwyo'r Cynnig.

- Cyflwynwyd - y Rhybudd o Gynnig a ganlyn a dderbyniwyd gan y Cynghorydd R Meirion Jones :-

  " 1. Bod Cyngor Ynys Môn yn gofyn i Lywodraeth y DU yn San Steffan ddatganoli i Lywodraeth Cymru yng Nghymru yr hawl a'r pŵer i allu creu gwyliau banc i Gymru.
  2. Mae teimlad ymysg pobl Cymru, beth bynnag fo'u cefndir a'u traddodiad, eu bod yn dymuno dathlu nawddsant Cymru, Dewi Sant, a'u bod yn dymuno gwneud hyn yn flynyddol ar y 1af o Fawrth.
  3. Ar hyn o bryd, mae'r hawl i greu gwyliau banc wedi'i roi i Lywodraeth yr Alban a Llywodraeth Gogledd Iwerddon, ond nid i Lywodraeth Cymru. Felly, gofynnir yn yr un modd i Lywodraeth y DU yn San Steffan ddatganoli – drwy Ddeddf Bancio a Thrafodion Ariannol 1971 – yr hawl i greu gwyliau banc i Lywodraeth Cymru.

4. *Mae galwad i sefydlu Dydd Gŵyl Dewi yn ŵyl banc yng Nghymru. Mae Llywodraeth Prydain yn San Steffan wedi gwrthod hyn ar sail ariannol ond fe fyddai gŵyl banc yn hwb sylweddol i Ynys Môn gyda'i chefn gwlad a thwristiaeth. Yn y bôn, nid mater o gost yw hyn ond mater o werth ac egwyddor.*
5. *Yn hyn o beth, gofynnwn i holl bobl Ynys Môn anfon neges debyg i'n neges ni uchod at Lywodraeth y DU yn San Steffan a rhoi enw eu Haelod Seneddol lleol ar gopi o'r neges.*

Dywedodd y Cynghorydd Peter Rogers y byddai cynnig o'r fath ar gyfer gŵyl banc ar Ddydd Gŵyl Dewi yn faich ariannol ar y cyflogwyr a hefyd yn golygu y byddai'n rhaid i drethdalwyr dalu am ŵyl banc i staff y Cyngor. Dywedodd y Cynghorydd Rogers y byddai'n pleidleisio yn erbyn y Cynnig.

Dywedodd y Cynghorydd Gary Pritchard mai'r Cynnig oedd gerbron y Cyngor oedd gofyn i Lywodraeth y DU yn San Steffan ddatganoli i Lywodraeth Cymru yng Nghymru yr hawl a'r pŵer i allu creu gwyliau banc i Gymru fel y rhoddir i Lywodraethau'r Alban a Gogledd Iwerddon. Eiliwyd y cynnig gan y Cynghorydd Pritchard.

Yn dilyn y bleidlais **PENDERFYNWYD cymeradwyo'r Cynnig.**

6. ADOLYGIAD BLYNYDDOL RHEOLI TRYSORLYS AM 2021/22

Cyflwynwyd adroddiad y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 fel y'i cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 3 Mawrth, 2022 i'r Cyngor ei dderbyn.

PENDERFYNWYD derbyn adolygiad blynyddol rheoli trysorlys 2021/22.

7. ADOLYGIAD CANOL BLWYDDYN RHEOLI TRYSORLYS 2021/22

Cyflwynwyd adroddiad y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 fel y'i cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 3 Mawrth, 2022 i'r Cyngor ei dderbyn.

PENDERFYNWYD derbyn adolygiad canol blwyddyn rheoli trysorlys 2021/2022.

8. DATGANIAD AR STRATEGAETH RHEOLI TRYSORLYS 2022/23

Cyflwynwyd adroddiad y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 fel y'i cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 3 Mawrth, 2022 i'r Cyngor ei dderbyn.

PENDERFYNWYD derbyn y Datganiad ar Strategaeth Reoli Trysorlys 2022/23.

9. STRATEGAETH GYFALAF

Cyflwynwyd adroddiad y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 fel y'i cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 3 Mawrth, 2022 i'r Cyngor ei dderbyn.

PENDERFYNWYD derbyn y Strategaeth Gyfalaf.

10. CYLLIDEB 2022/23

Cyflwynodd yr Aelod Portffolio Cyllid gynigion y Pwyllgor Gwaith ar gyfer Cyllideb Refeniw 2022/23 a Threth y Cyngor a geid yn sgil hynny, y sefyllfa ddiweddaraf o ran Strategaeth Ariannol Tymor Canolig y Cyngor a'r defnydd a wneid o unrhyw gronfeydd unwaith ac am byth i gefnogi'r gyllideb - eitemau 10 (a) i (ch) yn yr Agenda. Dywedodd fod setliad Llywodraeth Cymru yn sylweddol gwell na'r disgwyl ac y byddai'n rhoi i'r Cyngor £114.549m, sef cynnydd mewn termau arian parod o £9.724m (9.27%) ond, ar ôl caniatáu ar gyfer trosglwyddo grantiau i'r setliad ac effaith y newid yn sylfaen dreth y Cyngor, £9.677m (9.23%) oedd y cynnydd oedd wedi'i addasu. Roedd y Cyngor bellach mewn sefyllfa i allu buddsoddi yng ngwasanaethau'r Cyngor a welodd doriadau sylweddol yn y gyllideb yn ystod y cyfnod o galedi. Roedd £2.86m wedi ei neilltuo yn y cynnig cyllideb terfynol fel y gwelid yn 2.4 o'r adroddiad. Nid oedd cynnig y gyllideb yn ei gwneud yn ofynnol i unrhyw wasanaethau wneud unrhyw arbedion cyllidebol ar gyfer 2022/23. Cyhoeddodd y Cyngor ei gynigion cyllidebol ar gyfer ymgynghori â'r cyhoedd yn eu cylch ar y 26ain o Ionawr, 2022 a daeth y cyfnod ymgynghori i ben ar y 9fed o Chwefror, 2022. Rhoddodd y Pwyllgor Craffu ei sylwadau ar broses pennu'r gyllideb ac ni chynigiwyd unrhyw ddiwygiadau i'r gyllideb. Cyfeiriodd yr Aelod Portffolio Cyllid at rai mân newidiadau yn y ffigyrau yn dilyn cadarnhad o'r setliad terfynol a dyfarnu grant ychwanegol o £2,254 i Ynys Môn; cam a aeth â'r gyllideb net i £158.367m. Y cynnydd arfaethedig o 2% yn Nhreth y Cyngor i osod cyllideb fantoledig oedd yr isaf yng Ngogledd Cymru ac roedd yn adfer sefyllfa'r Cyngor yr oedd ynddi ar ddechrau'r Weinyddiaeth hon, pan oedd y ddeunawfed o'r ddau awdurdod lleol ar hugain yng Nghymru o ran y dreth gyngor. Câi'r premiwm ail gartrefi ei godi o 35% i 50% heb unrhyw newid i'r premiwm cartrefi gwag o 100%. Dymunodd yr Aelod Portffolio - Cyllid gydnabod y gwaith a oedd ynghlwm wrth baratoi cynigion y gyllideb a diolchodd i'r Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 a'i staff am y gwaith a wnaed mewn perthynas â pharatoi'r gyllideb ar gyfer 2022/23.

Dywedodd y Cynghorydd Dafydd Roberts, Cadeirydd y Panel Sgriwtini Cyllid fod y Panel wedi archwilio'r cynigion buddsoddi mewn gwasanaethau yn fanwl yn ei gyfarfod y 14eg o Chwefror, 2022 ac wedi adrodd i gyfarfod y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol yr 28ain o Chwefror yn cadarnhau ei fod yn argymell cynigion y gyllideb refeniw ddrafft derfynol ar gyfer 2022/23.

Dywedodd y Cynghorydd Bryan Owen y byddai'r cynnydd ym Mand D Treth y Cyngor yn her i'r henoed wrth iddynt orfod talu'r 2% ychwanegol ym mhremiwm Treth y Cyngor, er ei bod yn anodd gwrthwynebu'r gyllideb ar gyfer blwyddyn ariannol 2022/23, oedd yn is na lefel chwyddiant. Roedd o'r farn bod y gyllideb ar gyfer 2022/23 yn gyllideb a yrrid yn wleidyddol oherwydd yr etholiadau llywodraeth leol ym mis Mai. Dywedodd y Cynghorydd Owen y byddai'n ymatal rhag pleidleisio.

Dywedodd y Cynghorydd Peter Rogers fod gan yr Awdurdod asedau gydag ysgolion gwag heb eu gwerthu yn ei ardal yn gostau parhaus i'r Cyngor. Roedd o'r farn bod codi Treth y Cyngor eto eleni yn annerbyniol i drigolion yr Ynys. Dywedodd y Cynghorydd Rogers y byddai'n pleidleisio yn erbyn cynnig y gyllideb.

Dywedodd y Cynghorydd Aled M Jones y gallai'r cynnydd yn Nhreth y Cyngor fod wedi'i ostwng yn sgil arian wrth gefn y Cyngor a hefyd y refeniw a dderbyniwyd drwy dâl Treth y Bin Gwyrdd. Dywedodd y Cynghorydd Jones y byddai, hefyd, yn ymatal rhag pleidleisio.

Dywedodd yr Aelod Portffolio Cyllid y cynhaliwyd proses ymgynghori mewn perthynas â chynigion cyllideb y Cyngor ar gyfer 2022/23. Dywedodd bod cyfeiriad at godi Treth Bin Gwyrdd ar drigolion i gasglu eu gwastraff gwyrdd. Pwysleisiodd nad oedd hwn yn dâl Treth Bin Gwyrdd gan ei fod yn opsiwn i drigolion gael casglu eu bin gwyrdd ac mai'r Awdurdod hwn oedd y Cyngor olaf yng Nghymru i godi tâl am y gwasanaeth hwn. Aeth yn ei flaen i

ddweud ei fod yn anghytuno'n llwyr fod y gyllideb sydd gerbron y Cyngor yn gyllideb a yrrid yn wleidyddol gan mai dyma'r tro cyntaf ers blynyddoedd lawer i'r Awdurdod allu buddsoddi yng ngwasanaethau'r Cyngor ac er budd trigolion Ynys Môn.

PENDERFYNWYD:-

- **Cymeradwyo'r gyllideb gyfalaf ar gyfer 2022/23**
- **Derbyn y Penderfyniadau drafft ar y Dreth Gyngor fel y'u nodwyd yn (c) ar yr Rhaglen.**

1. PENDERFYNWYD

(a) Yn unol ag argymhellion y Pwyllgor Gwaith, fabwysiadu Cyllideb 2022/23 yn Adran 7, yn Strategaeth Gyllidebol yn yr ystyr a roddir gan y Cyfansoddiad, a chadarnhau ei bod yn dod yn rhan o fframwaith y gyllideb ac eithrio ffigurau a ddisgrifir yn rhai cyfredol.

(b) Yn unol ag argymhellion y Pwyllgor Gwaith, fabwysiadu cyllideb refeniw ar gyfer 2022/23 fel y'i dangosir yn Nhabl 2, Adran 7 Adroddiad Cyllideb 2022/23 Atodiad 1 ac Atodiad 3.

(c) Yn unol ag argymhellion y Pwyllgor Gwaith, fabwysiadu cyllideb gyfalaf fel y'i dangosir yn Adroddiad Cyllideb Gyfalaf 2022/23.

(ch) Dirprwyo pŵer i'r Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 wneud addasiadau rhwng penawdau yng Nghyllideb Arfaethedig Derfynol 2022/23 yn Atodiad 3 er mwyn gweithredu penderfyniadau'r Cyngor. Hefyd, dirprwyo pŵer i'r Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 drosglwyddo hyd at £50k yr eitem o'r gronfa wrth gefn gyffredinol. Byddai angen i'r Pwyllgor Gwaith gymeradwyo unrhyw eitem oedd yn fwy na £50k cyn gwneud unrhyw drosglwyddiad o'r gronfa wrth gefn gyffredinol.

(d) Dirprwyo pwerau i'r Pwyllgor Gwaith, ar gyfer blwyddyn ariannol 2022/23, drosglwyddo cyllidebau rhwng penawdau fel a ganlyn:-

(i) pwerau diderfyn i wario pob pennawd cyllidebol yn Atodiad 3 Cyllideb Arfaethedig Derfynol 2022/23 yn erbyn pob gwasanaeth unigol, ar y gwasanaeth perthnasol y mae'n berthnasol iddo;
(ii) pwerau i gymeradwyo'r defnydd a wneid o'r arian wrth gefn a glustnodwyd a rhai gwasanaeth i gyllido cynigion gwariant untro oedd yn cyfrannu tuag at gyflawni amcanion y Cyngor a gwella gwasanaethau;
(iii) pwerau i drosglwyddo o'r ffynonellau incwm newydd neu uwch.

(dd) Dirprwyo pwerau i'r Pwyllgor Gwaith, mewn perthynas â blwyddyn ariannol 2022/23 ac ar gyngor y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau), ryddhau hyd at £250k o falansau cyffredinol i ddelio â blaenoriaethau oedd yn codi yn ystod y flwyddyn.

(e) Dirprwyo'r pwerau a ganlyn i'r Pwyllgor Gwaith mewn perthynas â'r cyfnod hyd at 31 Mawrth 2023:-

(i) pwerau i wneud ymrwymiadau newydd o gyllidebau refeniw y dyfodol hyd at y symiau a nodwyd ar gyfer Blaenoriaethau Newydd yn y Cynllun Ariannol Tymor Canol;
(ii) y pwerau a'r ddyletswydd i baratoi cynlluniau i gyflawni arbedion cyllidebol refeniw fel yr awgrymwyd yn y Cynllun Ariannol Tymor Canol;
(iii) pwerau i drosglwyddo cyllidebau rhwng prosiectau cyfalaf yn yr adroddiad Cyllideb Cyfalaf 2022/23 ac ymrwymo adnoddau yn y blynyddoedd dilynol gan gydymffurfio gyda'r fframwaith cyllidebol.

(f) Pennu a chymeradwyo'r dangosyddion darbodus a rhai'r trysorlys oedd yn amcangyfrifon a therfynau am 2022/23 ac wedi hynny, fel oedd yn ymddangos yn yr adroddiad, Datganiad ar Strategaeth Rheoli Trysorlys 2022/23.

(ff) Cymeradwyo'r Datganiad ar Strategaeth Rheoli'r Trysorlys am 2022/23 a Strategaeth Gyfalaf 2022/23.

(g) Cadarnhau bod eitemau 1(b) i (ff) yn dod yn rhan o fframwaith y gyllideb.

2. PENDERFYNWYD mabwysiadu a chadarnhau i bwrpas y flwyddyn ariannol 2022/23 benderfyniad y Cyngor Sir a gynhaliwyd 10 Mawrth 1998, bod y Cyngor Sir yn pennu lefel y disgownt oedd yn gymwys i'r Dosbarth Rhagnodedig A a Dosbarth Rhagnodedig B ar anheddau dan Adran 12 Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 (a ddiwygiwyd), a ddisgrifir gan Reoliadau'r Dreth Gyngor (Dosbarthau Rhagnodedig ar Anheddau) (Cymru) 1998, fel a ganlyn:-

Dosbarth Rhagnodedig A	Dim Disgownt
Dosbarth Rhagnodedig B	Dim Disgownt

3. PENDERFYNWYD mabwysiadu a chadarnhau i bwrpas y flwyddyn ariannol 2021/22 benderfyniad y Cyngor Sir a gynhaliwyd 6 Mawrth 2007 bod y Cyngor Sir yn pennu lefel disgownt oedd yn gymwys i Ddosbarth Rhagnodedig C ar Anheddau dan Adran 12 Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 (a ddiwygiwyd), a ddisgrifir gan y Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyfrifo Sylfaen y Dreth Gyngor) a'r Dreth Gyngor (Dosbarthiadau Rhagnodedig ar Anheddau) (Cymru) (Diwygiad) 2004, fel a ganlyn:-

Dosbarth Rhagnodedig C	Dim Disgownt

4. PENDERFYNWYD rhoi'r gorau i roi unrhyw ddisgownt(iau) a ganiatawyd i anheddau gwag tymor hir ac anheddau a ddefnyddid yn achlysurol (a elwid fel arfer yn ail gartrefi) ac amrywio penderfyniad y Cyngor llawn a wnaed ar 28 Chwefror 2018 a gwneud cais am y flwyddyn ariannol 2022/23 a gosod Treth Gyngor uwch (a elwid yn bremiwm y Dreth Cyngor) o 100% o gyfradd safonol y Dreth Gyngor ar gyfer anheddau gwag hirdymor ac ar gyfer anheddau a ddefnyddid o bryd i'w gilydd (a elwid fel arfer yn ail gartrefi) gosod Treth Gyngor uwch (a elwir yn bremiwm y Dreth Gyngor) o 50% dan Adrannau 12A a 12B Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 fel y'i mewnosodwyd gan Adran 139 Deddf Tai (Cymru 2014.

5. Nodi bod y Cyngor yn ei gyfarfod ar 28 Chwefror 1996 wedi penderfynu na fyddai'n trin unrhyw gostau a wynebid gan y Cyngor mewn rhan o'i ardal nac wrth dalu unrhyw ardoll neu ardoll arbennig yn gostau arbennig a bod y penderfyniadau i barhau mewn grym hyd oni chaent eu diddymu'n benodol.

6. Y dylid nodi bod y Pwyllgor Gwaith wedi cymeradwyo yn ei gyfarfod ar 30 Tachwedd 2021 y symiau a gyfrifwyd gan Gyngor Sir Ynys Môn yn sylfaen y Dreth Gyngor ar gyfer 2022/23 a nodi ymhellach bod y Cyngor llawn yn ei gyfarfod ar 11 Rhagfyr 2018 wedi cymeradwyo y byddai Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor yn lleol yn parhau fel yr oedd am y blynyddoedd dilynol oni bai y byddai wedi'i ddiwygio'n sylweddol. Nodwyd hefyd fod y Cyngor llawn wedi mabwysiadu a chymeradwyo Polisi Dewisol y Dreth Gyngor lleol yn ei gyfarfod ar 28 Chwefror 2018 dan Adran 13A Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 gan ddirprwyo i'r Pwyllgor Gwaith y pŵer i ddirymu, ailddeddfu ac/neu ddiwygio'r Polisi. Diwygiodd y Pwyllgor Gwaith y Polisi hwn ddiwethaf 03 Mawrth 2022.

7 Yn ei gyfarfod ar 29 Tachwedd 2021, penderfynodd y Pwyllgor Gwaith, yn unol â Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 a Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyfrifo Sylfaen y Dreth Gyngor)(Cymru) 1995 (SI19956/2561) fel y'i diwygiwyd gan SI1999/2935 a Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyfrifo Sylfaen y Dreth Gyngor) a'r Dreth Gyngor (Dosbarthiadau Rhagnodedig ar Anheddau)(Cymru)(Diwygiad) 2004 a'r Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyfrifo Sylfaen y Dreth Gyngor)(Cymru)(Diwygiad) 2016, gymeradwyo'r symiau a gyfrifwyd gan Gyngor Sir Ynys Môn yn sail ei dreth ac ar gyfer rhannau o'r ardal, am y flwyddyn 2022/23, fel a ganlyn:-

a) **32,042.00** oedd y swm a bennwyd gan y Pwyllgor Gwaith yn sylfaen treth gyngor Cyngor Sir Ynys Môn am y flwyddyn.

b) Roedd y rhannau o ardal y Cyngor, sef y symiau a gyfrifwyd gan y Pwyllgor Gwaith yn sylfaen ar gyfer treth gyngor Cyngor Sir Ynys Môn am y flwyddyn ar gyfer anheddau yn y rhannau hynny o'i ardal lle'r oedd un neu fwy o eitemau arbennig yn berthnasol, fel a ganlyn:-

Community/Town Council Areas	**Tax Base 2022/23**
Amlwch	1,545.22
Beaumaris	1,085.71
Holyhead	4,074.82
Llangefni	2,004.11
Menai Bridge	1,487.65
Llanddaniel-fab	378.55
Llanddona	391.17
Cwm Cadnant	1,167.07
Llanfair Pwllgwyngyll	1,328.75
Llanfihangel Ysgeifiog	706.93
Bodorgan	471.87
Llangoed	661.96
Llangristiolus & Cerrig Ceinwen	635.80
Llanidan	418.37
Rhosyr	1,050.47
Penmynydd	249.26
Pentraeth	586.10
Moelfre	644.83
Llanbadrig	686.13
Llanddyfnan	519.58
Llaneilian	601.38
Llanerch-y-medd	534.54
Llaneugrad	188.64
Llanfair Mathafarn Eithaf	1,906.08
Cylch y Garn	399.84
Mechell	578.41
Rhos-y-bol	472.27
Aberffraw	307.60
Bodedern	428.70
Bodffordd	426.13
Trearddur	1,320.49
Tref Alaw	270.99
Llanfachraeth	227.68
Llanfaelog	1,307.06
Llanfaethlu	270.06
Llanfair-yn-Neubwll	583.32
Valley	1,022.71
Bryngwran	359.82
Rhoscolyn	369.16
Trewalchmai	372.77
Total Taxbase	**32,042.00**

8. Bod y symiau canlynol bellach yn cael eu cyfrifo gan y Cyngor ar gyfer y flwyddyn 2021/22, yn unol ag Adrannau 32 i 36 Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992:-

a) £217,857,935 sef cyfanswm y symiau y mae'r Cyngor yn eu hamcangyfrif ar gyfer yr eitemau a nodir yn Adran 32(2)(a) i (d) y Ddeddf.

b) £57,768,194 sef cyfanswm y symiau y mae'r Cyngor yn eu hamcangyfrif ar gyfer yr eitemau a nodir yn Adran 32(3)(a) ac (c) y Ddeddf.

c) £160,089,741 sef y swm sy'n cyfateb i'r gwahaniaeth rhwng cyfanswm 8(a) uchod a chyfanswm 8(b) uchod, a bennwyd gan y Cyngor, yn unol ag Adran 32(4) y Ddeddf, yn gyllideb angenrheidiol ar gyfer y flwyddyn.

ch) £114,551,252 sef cyfanswm y symiau y mae'r Cyngor yn amcangyfrif y byddant yn daladwy yn ystod y flwyddyn i Gronfa'r Cyngor gyda golwg ar drethi annomestig a ail-ddosberthir, grant cynnal refeniw a grant arbennig, gan dynnu unrhyw swm a bennwyd yn unol ag Adran 33(3) y Ddeddf.

d) £1,421.21 sef y swm yn 8(c) uchod llai'r swm yn 8(ch) uchod, gan rannu'r cyfan â'r swm a nodir yn 7(a) uchod, ac a bennwyd gan y Pwyllgor Gwaith, yn unol ag Adran 33(1) y Ddeddf, sef swm sylfaenol y dreth gyngor am y flwyddyn.

dd) £1,722,341 sef cyfanswm yr holl eitemau arbennig y cyfeirir atynt yn Adran 34(1) y Ddeddf.

e) £1,367.46 sef y swm yn 8(d) uchod llai'r canlyniad a geir wrth rannu'r swm yn 8(dd) uchod â'r swm yn 7(a) uchod, ac a bennwyd gan y Pwyllgor Gwaith, yn unol ag Adran 34(2) y Ddeddf, sef swm sylfaenol y dreth gyngor am y flwyddyn ar gyfer anheddau yn y rhannau hynny o'r ardal lle na bo unrhyw eitem arbennig yn berthnasol

		Band D equivalent per area including Isle of Anglesey Council and Community/Town Council elements
Amlwch	£	1,433.70
Beaumaris	£	1,394.64
Holyhead	£	1,523.43
Llangefni	£	1,479.78
Menai Bridge	£	1,437.66
Llanddaniel-fab	£	1,397.25
Llanddona	£	1,389.15
Cwm Cadnant	£	1,396.26
Llanfair Pwllgwyngyll	£	1,412.55
Llanfihangel Ysgeifiog	£	1,398.78
Bodorgan	£	1,392.84
Llangoed	£	1,393.47
Llangristiolus & Cerrig Ceinwen	£	1,379.97
Llanidan	£	1,400.49
Rhosyr	£	1,392.57
Penmynydd	£	1,399.50
Pentraeth	£	1,389.60
Moelfre	£	1,385.46
Llanbadrig	£	1,411.56
Llanddyfnan	£	1,387.62
Llaneilian	£	1,390.68

Llanerch-y-medd	£	1,402.47
Llaneugrad	£	1,388.61
Llanfair Mathafarn Eithaf	£	1,397.70
Cylch y Garn	£	1,384.92
Mechell	£	1,384.74
Rhos-y-bol	£	1,384.38
Aberffraw	£	1,406.43
Bodedern	£	1,400.04
Bodffordd	£	1,393.20
Trearddur	£	1,394.64
Tref Alaw	£	1,392.30
Llanfachraeth	£	1,402.92
Llanfaelog	£	1,399.59
Llanfaethlu	£	1,388.70
Llanfair-yn-Neubwll	£	1,396.53
Valley	£	1,404.00
Bryngwran	£	1,403.55
Rhoscolyn	£	1,378.26
Trewalchmai	£	1,399.59

sef y symiau a geir trwy ychwanegu at y swm a geir yn 8(e) uchod, symiau'r eitem neu'r eitemau arbennig sy'n berthnasol i anheddau yn y rhannau hynny o ardal y Cyngor y cyfeiriwyd atynt uchod wedi'u rhannu ym mhob achos gan y swm yn 8(b) uchod, a bennwyd gan y Pwyllgor Gwaith yn unol ag Adran 34(3) y Ddeddf, sef symiau sylfaenol y dreth gyngor am y flwyddyn ar gyfer anheddau yn y rhannau hynny o'i ardal lle bo un eitem arbennig neu fwy yn berthnasol.

Bandiau Prisio

		Council Tax per Band, per Area, which includes the Isle of Anglesey County Council and Community/Town Council elements/precepts								
		A	B	C	D	E	F	G	H	I
Amlwch	£	955.80	1,115.10	1,274.40	1,433.70	1,752.30	2,070.90	2,389.50	2,867.40	3,345.30
Beaumaris	£	929.76	1,084.72	1,239.68	1,394.64	1,704.56	2,014.48	2,324.40	2,789.28	3,254.16
Holyhead	£	1,015.62	1,184.89	1,354.16	1,523.43	1,861.97	2,200.51	2,539.05	3,046.86	3,554.67
Llangefni	£	986.52	1,150.94	1,315.36	1,479.78	1,808.62	2,137.46	2,466.30	2,959.56	3,452.82
Menai Bridge	£	958.44	1,118.18	1,277.92	1,437.66	1,757.14	2,076.62	2,396.10	2,875.32	3,354.54
Llanddaniel-fab	£	931.50	1,086.75	1,242.00	1,397.25	1,707.75	2,018.25	2,328.75	2,794.50	3,260.25
Llanddona	£	926.10	1,080.45	1,234.80	1,389.15	1,697.85	2,006.55	2,315.25	2,778.30	3,241.35
Cwm Cadnant	£	930.84	1,085.98	1,241.12	1,396.26	1,706.54	2,016.82	2,327.10	2,792.52	3,257.94
Llanfair Pwllgwyngyll	£	941.70	1,098.65	1,255.60	1,412.55	1,726.45	2,040.35	2,354.25	2,825.10	3,295.95
Llanfihangel Ysgeifiog	£	932.52	1,087.94	1,243.36	1,398.78	1,709.62	2,020.46	2,331.30	2,797.56	3,263.82
Bodorgan	£	928.56	1,083.32	1,238.08	1,392.84	1,702.36	2,011.88	2,321.40	2,785.68	3,249.96
Llangoed	£	928.98	1,083.81	1,238.64	1,393.47	1,703.13	2,012.79	2,322.45	2,786.94	3,251.43
Llangristiolus & Cerrig Ceinwen	£	919.98	1,073.31	1,226.64	1,379.97	1,686.63	1,993.29	2,299.95	2,759.94	3,219.93
Llanidan	£	933.66	1,089.27	1,244.88	1,400.49	1,711.71	2,022.93	2,334.15	2,800.98	3,267.81
Rhosyr	£	928.38	1,083.11	1,237.84	1,392.57	1,702.03	2,011.49	2,320.95	2,785.14	3,249.33
Penmynydd	£	933.00	1,088.50	1,244.00	1,399.50	1,710.50	2,021.50	2,332.50	2,799.00	3,265.50
Pentraeth	£	926.40	1,080.80	1,235.20	1,389.60	1,698.40	2,007.20	2,316.00	2,779.20	3,242.40
Moelfre	£	923.64	1,077.58	1,231.52	1,385.46	1,693.34	2,001.22	2,309.10	2,770.92	3,232.74
Llanbadrig	£	941.04	1,097.88	1,254.72	1,411.56	1,725.24	2,038.92	2,352.60	2,823.12	3,293.64
Llanddyfnan	£	925.08	1,079.26	1,233.44	1,387.62	1,695.98	2,004.34	2,312.70	2,775.24	3,237.78
Llaneilian	£	927.12	1,081.64	1,236.16	1,390.68	1,699.72	2,008.76	2,317.80	2,781.36	3,244.92

Llanerch-y-medd	£	934.98	1,090.81	1,246.64	1,402.47	1,714.13	2,025.79	2,337.45	2,804.94	3,272.43
Llaneugrad	£	925.74	1,080.03	1,234.32	1,388.61	1,697.19	2,005.77	2,314.35	2,777.22	3,240.09
Llanfair Mathafarn Eithaf	£	931.80	1,087.10	1,242.40	1,397.70	1,708.30	2,018.90	2,329.50	2,795.40	3,261.30
Cylch y Garn	£	923.28	1,077.16	1,231.04	1,384.92	1,692.68	2,000.44	2,308.20	2,769.84	3,231.48
Mechell	£	923.16	1,077.02	1,230.88	1,384.74	1,692.46	2,000.18	2,307.90	2,769.48	3,231.06
Rhos-y-bol	£	922.92	1,076.74	1,230.56	1,384.38	1,692.02	1,999.66	2,307.30	2,768.76	3,230.22
Aberffraw	£	937.62	1,093.89	1,250.16	1,406.43	1,718.97	2,031.51	2,344.05	2,812.86	3,281.67
Bodedern	£	933.36	1,088.92	1,244.48	1,400.04	1,711.16	2,022.28	2,333.40	2,800.08	3,266.76
Bodffordd	£	928.80	1,083.60	1,238.40	1,393.20	1,702.80	2,012.40	2,322.00	2,786.40	3,250.80
Trearddur	£	929.76	1,084.72	1,239.68	1,394.64	1,704.56	2,014.48	2,324.40	2,789.28	3,254.16
Tref Alaw	£	928.20	1,082.90	1,237.60	1,392.30	1,701.70	2,011.10	2,320.50	2,784.60	3,248.70
Llanfachraeth	£	935.28	1,091.16	1,247.04	1,402.92	1,714.68	2,026.44	2,338.20	2,805.84	3,273.48
Llanfaelog	£	933.06	1,088.57	1,244.08	1,399.59	1,710.61	2,021.63	2,332.65	2,799.18	3,265.71
Llanfaethlu	£	925.80	1,080.10	1,234.40	1,388.70	1,697.30	2,005.90	2,314.50	2,777.40	3,240.30
Llanfair-yn-Neubwll	£	931.02	1,086.19	1,241.36	1,396.53	1,706.87	2,017.21	2,327.55	2,793.06	3,258.57
Valley	£	936.00	1,092.00	1,248.00	1,404.00	1,716.00	2,028.00	2,340.00	2,808.00	3,276.00
Bryngwran	£	935.70	1,091.65	1,247.60	1,403.55	1,715.45	2,027.35	2,339.25	2,807.10	3,274.95
Rhoscolyn	£	918.84	1,071.98	1,225.12	1,378.26	1,684.54	1,990.82	2,297.10	2,756.52	3,215.94
Trewalchmai	£	933.06	1,088.57	1,244.08	1,399.59	1,710.61	2,021.63	2,332.65	2,799.18	3,265.71

sef y symiau a geir trwy luosi'r symiau yn 8(e) a 8(f) uchod a'r rhif sydd, yn ôl y cyfrannau a nodir yn Adran 5(1) y Ddeddf, yn berthnasol i anheddau a restrir mewn band prisiau arbennig, wedi'i rannu â'r rhif sydd yn ôl y cyfrannau hynny'n berthnasol i dai a restrir ym mand prisiau D, ac a bennir gan y Pwyllgor Gwaith, yn unol ag Adran 36(1) y Ddeddf, yn symiau sydd i'w hystyried ar gyfer y flwyddyn gyda golwg ar y categorïau o anheddau a restrir yn y gwahanol fandiau prisiau.

9. Y dylid nodi, ar gyfer y flwyddyn 2022/23, bod Comisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru wedi nodi'r symiau a ganlyn mewn praesept a roddwyd i'r Cyngor, yn unol ag Adran 40 Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992, ar gyfer pob un o'r categorïau o anheddau a ddangosir isod:-

Awdurdod Praeseptio **Bandiau Prisio**

		A	B	C	D	E	F	G	H	I
Comisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru	£	211.20	246.40	281.60	316.80	387.20	457.60	528.00	633.60	739.20

10. Wedi pennu'r cyfanswm ym mhob achos o'r symiau yn 8(ff) a 9 uchod, bod y Cyngor, yn unol ag Adran 30(2) Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992, drwy hyn yn pennu'r symiau a ganlyn ar gyfer y dreth gyngor ar gyfer y flwyddyn 2022/23 ar gyfer pob categori o anheddau a ddangosir isod:-

		Council Tax per Band, per Area, which includes the Isle of Anglesey County Council element, Community/Town Council Precepts and North Wales Police Precept								
		A	**B**	**C**	**D**	**E**	**F**	**G**	**H**	**I**
Amlwch	£	1,167.00	1,361.50	1,556.00	1,750.50	2,139.50	2,528.50	2,917.50	3,501.00	4,084.50
Beaumaris	£	1,140.96	1,331.12	1,521.28	1,711.44	2,091.76	2,472.08	2,852.40	3,422.88	3,993.36
Holyhead	£	1,226.82	1,431.29	1,635.76	1,840.23	2,249.17	2,658.11	3,067.05	3,680.46	4,293.87
Llangefni	£	1,197.72	1,397.34	1,596.96	1,796.58	2,195.82	2,595.06	2,994.30	3,593.16	4,192.02
Menai Bridge	£	1,169.64	1,364.58	1,559.52	1,754.46	2,144.34	2,534.22	2,924.10	3,508.92	4,093.74
Llanddaniel-fab	£	1,142.70	1,333.15	1,523.60	1,714.05	2,094.95	2,475.85	2,856.75	3,428.10	3,999.45
Llanddona	£	1,137.30	1,326.85	1,516.40	1,705.95	2,085.05	2,464.15	2,843.25	3,411.90	3,980.55
Cwm Cadnant	£	1,142.04	1,332.38	1,522.72	1,713.06	2,093.74	2,474.42	2,855.10	3,426.12	3,997.14
Llanfair Pwllgwyngyll	£	1,152.90	1,345.05	1,537.20	1,729.35	2,113.65	2,497.95	2,882.25	3,458.70	4,035.15
Llanfihangel Ysgeifiog	£	1,143.72	1,334.34	1,524.96	1,715.58	2,096.82	2,478.06	2,859.30	3,431.16	4,003.02
Bodorgan	£	1,139.76	1,329.72	1,519.68	1,709.64	2,089.56	2,469.48	2,849.40	3,419.28	3,989.16
Llangoed	£	1,140.18	1,330.21	1,520.24	1,710.27	2,090.33	2,470.39	2,850.45	3,420.54	3,990.63
Llangristiolus & Cerrig Ceinwen	£	1,131.18	1,319.71	1,508.24	1,696.77	2,073.83	2,450.89	2,827.95	3,393.54	3,959.13
Llanidan	£	1,144.86	1,335.67	1,526.48	1,717.29	2,098.91	2,480.53	2,862.15	3,434.58	4,007.01
Rhosyr	£	1,139.58	1,329.51	1,519.44	1,709.37	2,089.23	2,469.09	2,848.95	3,418.74	3,988.53
Penmynydd	£	1,144.20	1,334.90	1,525.60	1,716.30	2,097.70	2,479.10	2,860.50	3,432.60	4,004.70
Pentraeth	£	1,137.60	1,327.20	1,516.80	1,706.40	2,085.60	2,464.80	2,844.00	3,412.80	3,981.60
Moelfre	£	1,134.84	1,323.98	1,513.12	1,702.26	2,080.54	2,458.82	2,837.10	3,404.52	3,971.94
Llanbadrig	£	1,152.24	1,344.28	1,536.32	1,728.36	2,112.44	2,496.52	2,880.60	3,456.72	4,032.84
Llanddyfnan	£	1,136.28	1,325.66	1,515.04	1,704.42	2,083.18	2,461.94	2,840.70	3,408.84	3,976.98
Llaneilian	£	1,138.32	1,328.04	1,517.76	1,707.48	2,086.92	2,466.36	2,845.80	3,414.96	3,984.12
Llanerch-y-medd	£	1,146.18	1,337.21	1,528.24	1,719.27	2,101.33	2,483.39	2,865.45	3,438.54	4,011.63
Llaneugrad	£	1,136.94	1,326.43	1,515.92	1,705.41	2,084.39	2,463.37	2,842.35	3,410.82	3,979.29
Llanfair Mathafarn Eithaf	£	1,143.00	1,333.50	1,524.00	1,714.50	2,095.50	2,476.50	2,857.50	3,429.00	4,000.50
Cylch y Garn	£	1,134.48	1,323.56	1,512.64	1,701.72	2,079.88	2,458.04	2,836.20	3,403.44	3,970.68
Mechell	£	1,134.36	1,323.42	1,512.48	1,701.54	2,079.66	2,457.78	2,835.90	3,403.08	3,970.26
Rhos-y-bol	£	1,134.12	1,323.14	1,512.16	1,701.18	2,079.22	2,457.26	2,835.30	3,402.36	3,969.42
Aberffraw	£	1,148.82	1,340.29	1,531.76	1,723.23	2,106.17	2,489.11	2,872.05	3,446.46	4,020.87
Bodedern	£	1,144.56	1,335.32	1,526.08	1,716.84	2,098.36	2,479.88	2,861.40	3,433.68	4,005.96
Bodffordd	£	1,140.00	1,330.00	1,520.00	1,710.00	2,090.00	2,470.00	2,850.00	3,420.00	3,990.00
Trearddur	£	1,140.96	1,331.12	1,521.28	1,711.44	2,091.76	2,472.08	2,852.40	3,422.88	3,993.36
Tref Alaw	£	1,139.40	1,329.30	1,519.20	1,709.10	2,088.90	2,468.70	2,848.50	3,418.20	3,987.90
Llanfachraeth	£	1,146.48	1,337.56	1,528.64	1,719.72	2,101.88	2,484.04	2,866.20	3,439.44	4,012.68
Llanfaelog	£	1,144.26	1,334.97	1,525.68	1,716.39	2,097.81	2,479.23	2,860.65	3,432.78	4,004.91
Llanfaethlu	£	1,137.00	1,326.50	1,516.00	1,705.50	2,084.50	2,463.50	2,842.50	3,411.00	3,979.50
Llanfair-yn-Neubwll	£	1,142.22	1,332.59	1,522.96	1,713.33	2,094.07	2,474.81	2,855.55	3,426.66	3,997.77
Valley	£	1,147.20	1,338.40	1,529.60	1,720.80	2,103.20	2,485.60	2,868.00	3,441.60	4,015.20
Bryngwran	£	1,146.90	1,338.05	1,529.20	1,720.35	2,102.65	2,484.95	2,867.25	3,440.70	4,014.15
Rhoscolyn	£	1,130.04	1,318.38	1,506.72	1,695.06	2,071.74	2,448.42	2,825.10	3,390.12	3,955.14
Trewalchmai	£	1,144.26	1,334.97	1,525.68	1,716.39	2,097.81	2,479.23	2,860.65	3,432.78	4,004.91

11. SEFYDLU CYNGOR SIR YNYS MÔN TUAG AT GYNLLUN SERO NET 2022/2025

Cyflwynwyd Adroddiad y Dirprwy Brif Weithredwr, fel y'i cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 9 Mawrth 2022, i'r Cyngor ei dderbyn.

PENDERFYNWYD bod y Cyngor yn mabwysiadu'r Cynllun Tuag at Sero Net 2022/2025.

12. YMATEB I'R HER TAI LLEOL – STRATEGAETH DAI 2022-27

Cyflwynwyd Adroddiad y Pennaeth Gwasanaethau Tai, fel y'i cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 9 Mawrth 2022, i'r Cyngor ei dderbyn.

PENDERFYNWYD bod y Cyngor yn cymeradwyo Strategaeth Dai 2022/2027.

13. DEDDF RHENTU CARTREFI (FFÏOEDD AC ATI) (CYMRU) 2019: TREFNIADAU GWEITHREDU

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd, fel y'i cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 14 Chwefror 2022, i'r Cyngor ei dderbyn.

PENDERFYNWYD:-

- **Rhoi awdurdod dirprwyedig i'r Pennaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd awdurdodi swyddogion perthnasol i arfer, yn ôl yr angen, y pwerau gorfodi statudol hynny dan Ddeddf Rhentu Cartrefi (Ffioedd etc.) (Cymru) 2019 ar ran y Cyngor hwn.**

- **Rhoi'r hawl i'r Pennaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd ddirprwyo i swyddogion Cyngor Dinas a Sir Caerdydd gymryd camau priodol ar ran y Cyngor hwn i orfodi darpariaethau Rhentu Cartrefi (Ffioedd ac ati) Deddf (Cymru) 2019, drwy ei wasanaeth a elwir yn Rhentu Doeth Cymru.**

14. ADRODDIAD ADOLYGU – CYNLLUN DATBLYGU LLEOL AR Y CYD

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd mewn perthynas â'r uchod.

Dywedodd yr Aelod Portffolio Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd fod Deddf Cynllunio a Phrynu Gorfodol 2004 yn datgan bod angen adolygu Cynllun Datblygu Lleol bedair blynedd ar ôl ei fabwysiadu. Mabwysiadwyd y Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd 31 Gorffennaf 2017 ac, felly, yn unol â'r gofyn statudol, y dyddiad ar gyfer dechrau'r broses adolygu oedd 31 Gorffennaf, 2021. Cyhoeddwyd yr Adroddiad Adolygu Drafft am gyfnod i ymgynghori â'r cyhoedd yn ei gylch rhwng 5 Tachwedd a 20 Rhagfyr 2021 ac, wedi hynny, ei drafod yn y Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd. Pwysleisiodd yr Aelod Portffolio Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd nad pwrpas yr Adroddiad Adolygu oedd manylu ar unrhyw newidiadau a gâi eu gwneud i'r Cynllun.

Dywedodd Rheolwr Polisi Cynllunio'r Uned Polisi Cynllunio ar y Cyd bod gofyn statudol i gael cytundeb y Cyngor llawn i gyhoeddi'r Adroddiad Adolygu er mwyn ei gyflwyno i Lywodraeth Cymru, cyn y gellid cychwyn ar broses paratoi Cynllun Datblygu Lleol newydd. Y cam nesaf fyddai paratoi Cytundeb Cyflawni a Chynllun Cynnwys y Gymuned a fyddai'n nodi'r camau a'r amserlen ar gyfer paratoi cynllun newydd, ynghyd â sut y byddai'r Cyngor yn cynnwys Cymunedau wrth baratoi'r Cynllun newydd. Byddid yn ymgynghori â'r cyhoedd ynghylch y Cytundeb Cyflawni a châi ei ystyried gan y Cyngor cyn ei gyflwyno i Lywodraeth Cymru.

Unwaith y byddai Llywodraeth Cymru yn cytuno â’r Cytundeb Cyflawni, byddid yn dechrau'n ffurfiol ar broses paratoi Cynllun newydd. Roedd gwaith rhagbaratoi yn mynd rhagddo o fewn y Gwasanaeth a byddai’r gwaith hwn yn parhau hyd nes y cytunid ar y Cytundeb Cyflawni.

PENDERFYNWYD cytuno i gyhoeddi’r Adroddiad ar yr Adolygiad a chyflwyno’r adroddiad i Lywodraeth Cymru, fel y gellid dechrau ar waith paratoi’r Cynllun newydd.

15. ADRODDIAD DRAFFT AR ASESIAD O ANGHENION POBLOGAETH GOGLEDD CYMRU 2022

Cyflwynwyd adroddiad Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Cymdeithasol, fel y’i cyflwynwyd i’r Pwyllgor Gwaith ar 9 Mawrth 2022, i’r Cyngor ei gymeradwyo.

PENDERFYNWYD bod y Cyngor yn cymeradwyo Adroddiad ar Asesiad o Anghenion Poblogaeth Gogledd Cymru 2022.

16. COD LLYWODRAETHU LLEOL

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Proffesiwn (Adnoddau Dynol) a Thrawsnewid i'r Cyngor gan yr Aelod Portffolio Busnes Corfforaethol.

PENDERFYNWYD cymeradwyo'r Cod Llywodraethu Lleol.

17. DATGANIAD POLISI TÂL 2022

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Proffesiwn (Adnoddau Dynol) a Thrawsnewid i'r Cyngor gan yr Aelod Portffolio Busnes Corfforaethol.

PENDERFYNWYD cymeradwyo Datganiad Polisi Tâl y Cyngor am 2022.

Daeth y cyfarfod i ben am 12.35 pm

Y CYNGHORYDD GLYN HAYNES
CADEIRYDD

CYNGOR SIR YNYS MÔN

Cofnodion y cyfarfod rhithwir a gynhaliwyd ar 29 Mawrth 2022

YN BRESENNOL:	Y Cynghorydd Glyn Haynes (Cadeirydd) Y Cynghorydd Dafydd Roberts (Is-Gadeirydd) Y Cynghorwyr R Dew, John Griffith, Richard Griffiths, K P Hughes, T Ll Hughes MBE, Vaughan Hughes, Carwyn Jones, Eric Wyn Jones, G O Jones, R Meirion Jones, Alun W Mummery, Bob Parry OBE FRAgS, Gary Pritchard, Dylan Rees, Alun Roberts, Margaret Murley Roberts, Nicola Roberts, Dafydd Rhys Thomas, Ieuan Williams a Robin Williams
WRTH LAW:	Prif Weithredwr, Cyfarwyddwr Corfforaethol Gwasanaethau Cymdeithasol, Cyfarwyddwr Corfforaethol Dros Dro (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro, Pennaeth Proffesiwn (Adnoddau Dynol) a Thrawsnewid, Pennaeth Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo, Pennaeth Gwasanaethau Tai, Pennaeth Gwasanaethau Oedolion, Pennaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd, Pennaeth Adnoddau Dynol (CW), Swyddog Adnoddau Dynol (NH), Swyddog Cyfathrebu (GJ), Swyddog Pwyllgor (MEH).
HEFYD YN BRESENNOL:	Dim
YMDDIHEURIADAU:	Y Cynghorwyr Llinos Medi Huws, A M Jones, Richard Owain Jones, Bryan Owen a J A Roberts. Cyfarwyddwr Corfforaethol (Adnoddau)/Swyddog Adran 151.

1. DATGANIAD O DDIDDORDEB

Datganodd y Cynghorydd R Meirion Jones ddiddordeb personol gan ei fod yn adnabod yr ymgeisydd ac, ar ôl derbyn cyngor cyfreithiol, roedd yn gallu cymryd rhan yn y cyfarfod.

Datganodd y Cynghorydd Gary Pritchard ddiddordeb personol sy'n rhagfarnu gan ei fod yn adnabod yr ymgeisydd ac, ar ôl derbyn cyngor cyfreithiol, ni chymerodd ran yn y drafodaeth na'r bleidlais ar y mater.

Datganodd y Cynghorydd Robin Williams ddiddordeb personol sy'n rhagfarnu gan ei fod yn adnabod yr ymgeisydd ac, ar ôl derbyn cyngor cyfreithiol, ni chymerodd ran yn y drafodaeth na'r bleidlais ar y mater.

2. CAU ALLAN Y WASG A'R CYHOEDD

PENDERFYNWYD:-

"O dan Adran 100(A)(4) o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972, cau allan y wasg a'r cyhoedd o'r cyfarfod yn ystod y drafodaeth ar yr eitem a ganlyn oherwydd gallai olygu datgelu gwybodaeth eithriedig fel y'i diffinnir ym Mharagraff 12A o'r Ddeddf honno a'r Prawf Budd y Cyhoedd sydd ynghlwm."

3. PENODI STAFF – DIRPRWY BRIF WEITHREDWR

Ystyriwyd argymhelliad y Pwyllgor Penodiadau yn ei gyfarfod a gynhaliwyd ar 29 Mawrth 2022 mewn perthynas â phenodi Dirprwy Brif Weithredwr Cyngor Sir Ynys Môn.

PENDERFYNWYD:-

- **cadarnhau argymhelliad y Pwyllgor Penodiadau yn ei gyfarfod a gynhaliwyd ar 29 Mawrth 2022 bod Mr Rhys Howard Hughes yn cael ei benodi yn Ddirprwy Brif Weithredwr Cyngor Sir Ynys Môn;**
- **bod rôl y Dirprwy Brif Weithredwr yn cael ei diwygio dros dro i gynnwys swyddogaethau statudol y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd, yn unol â Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 a Mesurau Llywodraethu Cymru 2021, ond yn ddarostyngedig i'r amod na chaiff y Dirprwy Brif Weithredwr, wrth gyflawni swyddogaethau statudol y rôl hon, arfer y pwerau a ddirprwyir i'r Prif Weithredwr o dan baragraff 3.5.3.2.10 y Cyfansoddiad, neu weithredu fel y Prif Weithredwr.**

Daeth y cyfarfod i ben am 12.50pm

Y CYNGHORYDD GLYN HAYNES
CADEIRYDD

CYNGOR SIR YNYS MÔN

Cofnodion y cyfarfod Arbennig Rhithiol a gynhaliwyd ar yr 25ain o Ebrill 2022

PRESENNOL:	Cynghorydd Glyn Haynes (Cadeirydd) Cynghorydd Dafydd Roberts (Is-Gadeirydd) Cynghorwyr R Dew, John Griffith, K P Hughes, T Ll Hughes MBE, Vaughan Hughes, Llinos Medi Huws, Carwyn Jones, Eric Wyn Jones, G O Jones, R Meirion Jones, Alun W Mummery, R G Parry OBE FRAgS, Gary Pritchard, Dylan Rees, Alun Roberts, J A Roberts, Margaret Murley Roberts, Dafydd Rhys Thomas, Ieuan Williams a Robin Williams
WRTH LAW:	Prif Weithredwr, Dirprwy Brif Weithredwr, Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/ Swyddog Adran 151, Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol, Cyfarwyddwr Swyddogaeth Dros Dro (Busnes y Cyngor)/ Swyddog Monitro, Pennaeth Gwasanaethau Oedolion, Pennaeth Gwasanaethau Tai, Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol, Swyddog Cyfathrebu (GJ), Swyddog Pwyllgor (MEH).
HEFYD YN BRESENNOL:	Dim
YMDDIHEURIADAU:	Cynghorwyr A M Jones, Richard Owain Jones, Bryan Owen a Nicola Roberts

1. DATGANIAD O DDIDDORDEB

Ni dderbyniwyd yr un datganiad o ddiddordeb.

2. DERBYN UNRHYW GYHOEDDIADAU GAN Y CADEIRYDD, ARWEINYDD Y CYNGOR NEU'R PRIF WEITHREDWR

Ni dderbyniwyd unrhyw gyhoeddiadau.

3. PROTOCOL CYN-ETHOLIAD AR GYFER GWEITHWYR AC AELODAU ETHOLEDIG ETHOLIADAU LLYWODRAETH LEOL - DYDD IAU 5 MAI 2022

Cyflwynwyd y Protocol Cyn Etholiad ar gyfer Gweithwyr ac Aelodau Etholedig ar gyfer Etholiadau Llywodraeth Leol – 5 Mai, 2022 i'r Cyngor er gwybodaeth.

4. NEWIDIADAU I'R CYFANSODDIAD

Cyflwynwyd adroddiad y Cyfarwyddwr Swyddogaeth Dros Dro (Busnes y Cyngor)/Monitro fel y'i cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 25 Ebrill, 2022 i'w dderbyn gan y Cyngor.

Dywedodd yr Aelod Portffolio – Corfforaethol fod Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 yn cyflwyno newidiadau i gylch gorchwyl rhai Pwyllgorau yn bennaf y Pwyllgorau Llywodraethu ac Archwilio a Safonau.

Adroddodd y Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol fod y newidiadau i'r Cyfansoddiad yn disgyn i 2 gategori sydd yn gyntaf angen diwygiadau i adlewyrchu'r Pwyllgor Safonau a Llywodraethu ac Archwilio fel y gwelir yn Atodiad 1 a 2 yr adroddiad ac yn ail gan fod yr adolygiad ffiniau diweddar wedi arwain at gynnydd yn nifer yr Aelodau Etholedig ar y Cyngor o 30 i 35 ar ôl yr etholiadau llywodraeth leol ym mis Mai. Effaith hyn yw y bydd angen newid nifer yr Aelodau ar rai pwyllgorau. Nododd ymhellach y bydd traean o'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn cynnwys aelodau lleyg (8 Aelod Etholedig a 4 Aelod Lleyg).

PENDERFYNWYD bod y Cyngor yn cymeradwyo argymhellion y Pwyllgor Gwaith fel a ganlyn:-

- **Mabwysiadu'r newidiadau i'r Cyfansoddiad fel yr amlinellwyd yn yr adroddiad;**
- **Cytuno i'r newidiadau a argymhellir a dirprwyo'r hawl i'r Swyddog Monitro wneud y newidiadau i'r Cyfansoddiad fel yr argymhellir ynghyd ag unrhyw newidiadau atodol neu ganlyniadol sy'n codi.**

5. PENODI AELODAU LLEYG AR Y PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Archwilio a Risg fel y'i cyflwynwyd i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar 19 Ebrill, 2022 i'r Cyngor ei dderbyn.

Dywedodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 y derbyniwyd 13 o geisiadau a bod pedwar ymgeisydd wedi'u dewis ar gyfer cyfweliad. Mae Mr Dilwyn Evans, yr aelod lleyg presennol, wedi nodi ei fod yn fodlon gwasanaethu am ail dymor o bum mlynedd. Roedd y Panel yn cynnwys Cadeirydd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, y Prif Weithredwr a'r Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 yn cyfweld â'r pedwar ymgeisydd ym mis Chwefror 2022 a dewiswyd y canlynol i wasanaethu ar y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio o fis Mai 2022 ymlaen:-

Mr Michael Wilson
Mrs Sharon Warnes
Mr William Parry

PENDERFYNWYD bod y Cyngor yn cymeradwyo argymhellion y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio:-

- **Penodi'r tri ymgeisydd yn aelodau lleyg i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio;**
- **Cytuno i benodi'r aelod lleyg presennol am ail dymor o bum mlynedd.**

Daeth y cyfarfod i ben am 11.25 am

CYNGHORYDD GLYN HAYNES
CADEIRYDD

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
ADRODDIAD I:	**Cyngor Sir**
DYDDIAD:	**24 Mai, 2022**
TEITL YR ADRODDIAD:	**Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd- Adroddiad Blynyddol 2021/22**
ADRODDIAD GAN:	**Cyng Robert Llewelyn Jones, Cadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**Adrodd ar waith y Pwyllgor yn ystod 2021/22**
SWYDDOG CYSWLLT: **E-bost:** **Rhif Ffôn**	**Rhys H Hughes, Dirprwy Brif Weithredwr** **RhysHughes2@ynysmon.gov.uk** **01248 752916**

1. Rhagarweiniad

Mae Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 yn gosod dyletswydd ar y Cyngor i sefydlu Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd a gefnogir gan y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd. Prif bwrpas y Pwyllgor yw adolygu digonolrwydd y ddarpariaeth yn yr Awdurdod o ran staff, swyddfeydd ac adnoddau eraill er mwyn cyflawni dyletswyddau a swyddogaethau Gwasanaethau Democrataidd. O dan y Mesur, rhaid i'r Pwyllgor gyfarfod o leiaf unwaith y flwyddyn i adrodd ar faterion o'r fath i'r Cyngor Llawn.

Dyma'r degfed adroddiad blynyddol y mae'r Pwyllgor wedi ei ddarparu ers ei sefydlu yn 2012.

2. **Cyd-destun unigryw Pandemig Covid-19**

2.1 Mae'n wir dweud fod y Pandemig wedi cael effaith bellgyrhaeddol ar fywydau pawb, ein cymunedau a hefyd y modd y mae'r Cyngor yn darparu gwasanaethau. Bu'r cyfnod hwn **(rheoli'r ymateb brys i'r Pandemig, y Cyfnod Adfer a'r adfer dilynol)** yn gyfnod heriol eithriadol i'r Cyngor a phob sefydliad cyhoeddus arall ar draws Cymru wrth i ni barhau i wynebu heriau argyfwng Covid-19. Mae hyn wedi golygu bod y Cyngor wedi gorfod newid ei ffordd o weithio o ganlyniad i'r argyfwng iechyd byd-eang.

2.2 Yn unol â gofynion statudol[1], rydym yn parhau i gynnal ein cyfarfodydd o bell ac ers Mai, 2021, rydym yn ffrydio'n fyw ein cyfarfodydd pwyllgorau cyhoeddus drwy YouTube. Mae trefniadau ar waith i foderneiddio ac uwchraddio ein systemau gwe-ddarlledu a meicroffon presennol yn Siambr y Cyngor a'r ystafell bwyllgor a rhoi datrysiad hybrid ar waith i hwyluso cyfarfodydd aml-leoliad. Rhagwelir bydd y datrysiad hybrid hwn yn weithredol erbyn Mehefin, 2022. Bydd y trefniadau hyn yn sicrhau bod y Cyngor yn cydymffurfio'n llawn â gofynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.

3. Datblygiad Proffesiynol Aelodau

Mae cefnogi Aelodau Etholedig yn hollbwysig er mwyn iddynt gyflawni eu dyletswyddau o ran cefnogi a chynrychioli eu cymunedau yn llawn, gwneud penderfyniadau a chadw golwg

[1] Deddf Coronafeirws 2020 a Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Coronafeirws) (Cyfarfodydd) (Cymru) 2020. Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021

ar berfformiad y Cyngor er budd gorau eu hetholwyr, i gynrychioli'r Cyngor yn effeithiol, i sicrhau llywodraethu mewnol a safonau moesol, fel y nodir yn y Disgrifiad Rôl ar gyfer Aelodau Etholedig.

Er mwyn datblygu ac ehangu ar sgiliau a gwybodaeth Aelodau, mae Cynllun Hyfforddi a Datblygu Aelodau yn bodoli sy'n amlinellu'r holl gyfleoedd hyfforddiant a datblygu sydd ar gael iddynt am y flwyddyn. Mae'r ddogfen yn cael ei haddasu yn rheolaidd er mwyn bodloni anghenion yr holl Aelodau ac yn ymateb i ofynion sy'n cael eu hamlygu yn Adolygiadau Datblygiad Personol y Cynghorwyr. Cyflwynir y Cynllun Datblygu yn rheolaidd i'r Pwyllgor Safonau a'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd er mwyn i swyddogion penodol allu adnabod mewnbynnau datblygu addas neu benodol. Mae elfennau sylweddol rhaglen hyfforddiant a datblygu corfforaethol yr Aelodau wedi'u rhoi o'r neilltu dros y flwyddyn ddiwethaf yn sgil y Pandemig gyda'r mewnbynnau hyfforddiant yn canolbwyntio ar uwch sgilio Aelodau o ran y dechnoleg a sicrhau bod modd i bob un gymryd rhan yn effeithiol mewn cyfarfodydd rhithiol.

I'r un perwyl, cynhelir sesiynau briffio misol i Aelodau Etholedig ar bynciau penodol, er mwyn sicrhau bod ganddynt wybodaeth ar faterion strategol a thrawsnewid o fewn y Cyngor sy'n hanfodol iddynt er mwyn cyflawni eu dyletswyddau a'u rôl.

4. Rhaglen Waith y Pwyllgor

Mae'r adroddiad hwn yn crynhoi'r materion a drafodwyd gan y Pwyllgor yn ystod 2021/22 a cheir ynddo hefyd sylwadau ar y statws cyfredol.
Yn gyffredinol, canolbwyntiodd y Pwyllgor ar y meysydd canlynol:

- Datganiad Amrywiaeth drafft ar gyfer y Cyngor
- Adolygiad o Etholaethau Seneddol
- Panel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol – Adroddiad Blynyddol Drafft ar gyfer 2022/23.

Cynhaliwyd cyfanswm o 4 cyfarfod o'r Pwyllgor dros y flwyddyn ddinesig ddiwethaf. 'Roedd y cyfarfod cyntaf[2] yn ymwneud ag ethol Is-gadeirydd ar gyfer y flwyddyn 2021/22. Yn y tabl isod, ceir crynodeb o'r materion a drafodwyd yn y tri cyfarfod arall:

Dyddiad y Pwyllgor	Pwnc	Statws Cyfredol
29 Gorffennaf 2021	Datganiad Amrywiaeth drafft ar gyfer y Cyngor	Cyflwynwyd adroddiad gan y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd ynghyd â Datganiad Amrywiaeth drafft. Nodwyd y pwyntiau canlynol yn ystod y drafodaeth: • Gwelwyd Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLILC) yn rhoi sylw i amrywiaeth mewn llywodraeth leol ac wedi cytuno i annog pob Cyngor i fabwysiadu Datganiad Amrywiaeth fel rhan o'r ymrwymiad gan awdurdodau lleol i hyrwyddo amrywiaeth, cyn Etholiadau 2022.

[2] Cyfarfod o'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd a gynhaliwyd ar 18 Mai, 2021

		• Nodwyd y sefydlwyd gweithgor er mwyn casglu tystiolaeth am dangynrychiolaeth o fewn democratiaeth. Cyflwynodd y grŵp ei ganfyddiadau i CLlLC yn ei gyfarfod ym mis Mawrth 2021. Roedd yr adroddiad yn cydnabod fod pobl o wahanol gefndiroedd yn cael eu hannog i sefyll ac ymgyrch cenedlaethol wedi'i gynllunio er mwyn hyrwyddo hyn. • Roedd y Cyngor yn cefnogi'r Datganiad Amrywiaeth a oedd yn gyson â nodau strategol yr Awdurdod i adlewyrchu'r gymuned leol. Nodwyd bod y Cyngor yn gobeithio cynyddu nifer y merched, pobl ifanc, pobl anabl a phobl o grwpiau lleiafrifoedd ethnig sy'n sefyll yn yr etholiad. • Yn dilyn cyfarfod Cyngor y CLlLC ym mis Mawrth eleni, gofynnwyd i Gynghorau lleol fabwysiadu Datganiad Amrywiaeth a pharatoi cynllun gweithredu. Bu i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd benderfynu: i. Argymell bod y Cyngor Llawn yn mabwysiadu'r Datganiad Amrywiaeth drafft yn ei gyfarfod mis Medi, 2021 ii. Dirprwyo hawl i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd gytuno cynllun gweithredu i gefnogi'r datganiad.
19 Hydref, 2021	Adolygiad o Etholaethau Seneddol	Rhoddwyd ystyriaeth i adroddiad gan y Pennaeth Gwasanaethau Democratidd. Nodwyd y pwyntiau canlynol yn arbennig: • Yn gynharach yn 2021, cyhoeddodd Comisiwn Ffiniau i Gymru ddechrau'r broses adolygiad 2023 o etholaethau seneddol yn unol â darpariaethau Deddf Etholaethau Seneddol 1986 a hefyd cynigion cychwynnol ar gyfer ymgynghoriad. • Nodwyd bod 40 etholaeth seneddol yng Nghymru gyda'r cynigion yn awgrymu gostyngiad i 32 etholaeth • Nid oedd argymhelliad i newid etholaeth Ynys Môn Bu i'r Pwyllgor benderfynu croesawu nad oedd unrhyw newidiadau i etholaeth seneddol Ynys Môn yn yr ymgynghoriad ac argymell hynny i'r Cyngor Llawn.
25 Tachwedd, 2021	Panel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol –	Cyflwynwyd adroddiad gan y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd a nodwyd y pwyntiau canlynol yn bendol:

	Adroddiad Blynyddol Drafft ar gyfer 2022/23	• Adroddiad Blynyddol Panel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol sy'n gosod y lwfansau sy'n daladwy i Aelodau Etholedig ac Aelodau Cyfetholedig ac hawliau pleidleisio. • 'Roedd Adroddiad Blynyddol Drafft y Panel ar gyfer 2022/23 wedi'i gyhoeddi ar gyfer ymgynghoriad hyd at 26 Tachwedd 2021 a chyhoeddwyd yr adroddiad terfynol ym mis Chwefror 2022. • Mae Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 yn ei gwneud yn ofynnol i Adroddiad Blynyddol y Panel ddod i rym o 1 Ebrill. Fodd bynnag, pan fydd cynghorau newydd yn cael eu hethol bydd rhai o benderfyniadau'r Panel yn effeithiol ar gyfer tymor newydd y Cyngor. Felly, nodwyd bod dau ddyddiad gweithredu gwahanol i Adroddiad Blynyddol 2022/23, sef: i. Bydd yr holl benderfyniadau yn Adroddiad Blynyddol 2021/22 yn parhau i fod yn weithredol am y cyfnod rhwng 1 Ebrill ac 8 Mai 2022 ii. Bydd y penderfyniadau yn Adroddiad Blynyddol 2022/23 yn weithredol o 9 Mai 2022. • **Cyflog sylfaenol** – cynigwyd cynnydd yn y cyflog sylfaenol yn 2022/23 ar gyfer Aelodau Etholedig prif gynghorau gan fynd o £14,368 i £16,800. • **Uwch gyflogau –** nodwyd y byddai cyfyngiad ar nifer yr uwch gyflogau yn daladwy ("y cap") hy cyfanswm o 16 i Ynys Môn. 'Roedd y cyfanswm yn cynnwys cyflogau dinesig. Byddai angen i'r Panel ddiweddaru'r adroddiad i gydfynd â'r Gorchymyn Statudol a ddaeth i rym ym mis Hydref 2021 sy'n cynyddu nifer yr Aelodau Etholedig ar y Cyngor o 30 → 35. • **Cynorthwywyr i'r Pwyllgor Gwaith** – nodwyd bod Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 yn galluogi cynghorau i benodi Aelodau Etholedig i gynorthwyo'r Pwyllgor Gwaith i gyflawni ei swyddogaethau. Gwneir penodiadau o'r fath gan Arweinydd y Cyngor. Mae eithriadau a chyfyngiadau i'r rôl. Gwelwyd y Panel Annibynnol yn ystyried materion cydnabyddiaeth tâl ar gyfer Aelodau sydd wedi'u penodi fel cynorthwywyr y Pwyllgor Gwaith ond dod i'r casgliad nad

		oedd yn bosibl penderfynu ar daliadau ychwanegol, os o gwbl, nes y bydd rhagor o wybodaeth ar gael ynglŷn â dyletswyddau'r swyddi. Felly, cynigwyd y byddai hyn yn cael ei ystyried ymhellach pan fydd y Cyngor yn penderfynu penodi a phan fydd manylion y cyfrifoldebau penodol ar gael. I weithredu hyn heb fod angen adroddiad ffurfiol pellach, byddai'r penderfyniad a ganlyn yn berthnasol: *"Penderfyniad 13: Bydd y Panel yn penderfynu fesul achos ar yr uwch gyflog priodol, os o gwbl, ar gyfer cynorthwywyr y weithrediaeth."* • **Goblygiadau Ariannol** - byddai lefel y cynnydd yn y lwfansau a gynigwyd gan y Panel yn cynyddu costau i gynghorau. Mewn perthynas ag Ynys Môn, gyda 35 o Aelodau ar ôl yr Etholiadau lleol, rhagwelwyd y byddai hyn oddeutu £180,000 y flwyddyn. (Ar gyfer 2022/23, byddai'r lwfansau newydd yn daladwy o fis Mai 2022). Mae derbyn lwfansau yn fater o ddewis i'r Aelodau unigol, er bod y Panel yn annog hyn. Gwelwyd y Pwyllgor yn penderfynu - argymell y cynnydd lwfansau i'r Cyngor Llawn a hynny fel arf o bosibl i ddenu unigolion ychwanegol i sefyll yn yr Etholiadau lleol ym Mai, 2022 a thrwy hynny ceisio croes-doriad mwy teg o Aelodau.

<u>Edrych Ymlaen i 2022/23:</u>

Bydd rhaglen waith y Pwyllgor Gwasanaethau Democratiadd yn canolbwyntio ar y meysydd canlynol ar gyfer 202223:

- Y Cynllun ar gyfer Datblygu a Hyfforddi Aelodau gan gynnwys Adolygiadau Datblygiad Personol
- Adroddiadau Blynyddol Aelodau
- Materion cysylltiedig ag Aelodau gan gynnwys- Siartr Cymru ar gyfer datblygiad a chefnogaeth Aelodau
- Ymgynghoriadau perthnasol gan Lywodraeth Cymru/ Panel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol
- Materion perthnasol Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 a pharatoadau ar gyfer etholiadau 2022.

Argymhelliad:

Gofynnir i'r Cyngor Sir dderbyn yr adroddiad a nodi'r materion a drafodwyd gan y Pwyllgor yn ystod 2021/22.

Cyng Robert Llewelyn Jones

Cadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd
(03.05.2022)

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
ADRODDIAD I:	**Cyngor Sir**
DYDDIAD:	**24 Mai, 2022**
TEITL YR ADRODDIAD:	**Adroddiad Blynyddol Trosolwg a Sgriwtini 2021/22**
ADRODDIAD GAN:	**Cadeiryddion y:** **1. Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol** **2. Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**Adrodd ar waith y ddau bwyllgor sgriwtini yn ystod 2021/22 a darparu trosolwg o rhaglen waith sgriwtini ar gyfer 2022/23**
SWYDDOG CYSWLLT: **E-bost:** **Rhif Ffôn**	**Anwen Davies (Rheolwr Sgriwtini)** **AnwenDavies@ynysmon.gov.uk** **01248 752578**

1. Argymhellion

Gofynnir i'r Cyngor:

A1 Gymeradwyo'r Adroddiad Blynyddol Trosolwg a Sgriwtini ar gyfer 2021/22

A2 Nodi'r cynnydd parhaus sy'n cael ei wneud o ran ein siwrnai ddatblygu Sgriwtini a'r effaith y mae hyn yn ei gael ar ymarfer.

2. Cefndir a chyd-destun

2.1 Mae'r Adroddiad Blynyddol hwn ar Drosolwg a Sgriwtini yn trafod y gwaith a wnaed gan y ddau bwyllgor sgriwtini rhwng Mai 2021 a Mai, 2022.

2.2 Bu cadeiryddion y ddau bwyllgor sgriwtini yn arwain ar ddatblygu'r blaen raglenni gwaith yn ystod y cyfnod hwn. Caiff blaen raglenni gwaith y pwyllgorau sgriwtini eu cyflwyno i'r Fforwm Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion Sgriwtini a gynhelir yn fisol ac i bob cyfarfod o'r pwyllgorau sgriwtini ar gyfer eu cymeradwyo.

2.3 Bu swyddogaeth sgriwtini y Cyngor drwy daith wella yn sgil comisiynu'r Ganolfan Graffu Gyhoeddus i adolygu ein trefniadau sgriwtini yn lleol (Rhagfyr, 2017). Mae'r rhaglen wella a roddwyd mewn lle o ganlyniad i'r adolygiad wedi dirwyn i ben a rhaglen ddatblygu yn ei lle mewn cyd-destun gwella parhaus a datblygiadau ar gyflymder priodol a amlinellir yn yr adroddiad.

Mae effaith a gwerth ychwanegol gweithgaredd sgriwtini'n cyfrannu at flaenoriaethau corfforaethol y Cyngor drwy gefnogaeth a her.

3. Rôl Pencampwr Sgriwtini

3.1 Mae gan y Pencampwr Sgriwtini rôl bwysig o ran hyrwyddo'r swyddogaeth trosolwg a sgriwtini yn y Cyngor a gyda phartneriaid allanol yr Awdurdod. Nid yw'n swydd fandadol ac ni cheir unrhyw gydnabyddiaeth ariannol am ei gwneud. Ystyrir bod y rôl yn allweddol wrth ddangos ymrwymiad yr Awdurdod i sicrhau bod Sgriwtini yn gwneud y gorau o gyfraniad Aelodau nad ydynt yn aelodau'r Pwyllgor Gwaith i berfformiad cyffredinol ac "iechyd corfforaethol" y sefydliad.

3.2 Ar 14 Mai, 2015 penderfynodd y Cyngor y dylid penodi cadeirydd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol yn Bencampwr Sgriwtini ar gyfer y cyfnod rhwng Mai, 2015 a Mai, 2016 ac y byddai’r rôl yn cael ei gwneud gan y ddau gadeirydd sgriwtini bob yn ail. O’r herwydd, dylid penodi Cadeirydd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol fel y Pencampwr Sgriwtini dynodedig am y flwyddyn nesaf.

Atodiad:
Adroddiad Blynyddol Trosolwg a Sgriwtini 2021/22

CYNGOR SIR YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL

Adroddiad Blynyddol

Trosolwg a Sgriwtini: 2021-22

SCRUTINY

Mae’r ddogfen yma hefyd ar gael yn Saesneg / This document is also available in English

CYNNWYS

1	Rhagair
2	Ein strwythur lleol
3	Taith ddatblygu Sgriwtini yn lleol
4	Asesu effaith Sgriwtini
5	Edrych ymlaen i 2022/23
6	Cysylltu â Sgriwtini

ATODIADAU	
Atodiad 1	Beth ydy trosolwg a sgriwtini?
Atodiad 2	Cylch Gorchwyl ac Aelodaeth ein pwyllgorau sgriwtini
Atodiad 3	Y Weledigaeth ar gyfer Sgriwtini Effeithiol yn y Cyngor

1. RHAGAIR

Cynghorydd Aled Morris Jones • **Cadeirydd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol 2021/22**	

Pleser yw darparu trosolwg o waith y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol yn ystod y 12 mis diwethaf. Trafodir cwmpas gwaith y Pwyllgor yn yr adroddiad hwn ac mae'n deg nodi bod y baich gwaith yn parhau i fod yn sylweddol ac yn amrywiol. Cynhaliwyd cyfanswm o 8 cyfarfod yn ystod y flwyddyn ddinesig, a hynny er gwaethaf heriau parhaus y Pandemig.

- **Gosod y gyllideb flynyddol 2022/23** – un o brif gyfrifoldebau'r Pwyllgor yw cyfrannu at y broses o osod cyllideb flynyddol y Cyngor. Mae'n rhan hanfodol o'n trefniadau llywodraethu corfforaethol ac mae'n cael effaith bellgyrhaeddol ar bob un o feysydd gwasanaeth y Cyngor yn ogystal ag ar y cyhoedd. Ystyriodd y Pwyllgor y cynigion drafft cychwynnol ar gyfer y gyllideb a hefyd y gyllideb derfynol ddrafft ar gyfer 2022/23.
- **Monitro perfformiad chwarterol** – bu'r Pwyllgor yn monitro perfformiad chwarterol trwy gydol 2021/22, gan ddefnyddio'r cerdyn sgorio corfforaethol sydd yn adrodd ar ystod sylweddol o ddangosyddion ar gyfer pob maes gwasanaeth**.** Mae'r cerdyn sgorio yn parhau i esblygu fel dull effeithiol i Aelodau Etholedig graffu ar berfformiad a data holl wasanaethau'r Cyngor. Rhaid cydnabod bod y Pandemig wedi parhau i effeithio ar berfformiad yn erbyn rhai targedau. Edrychodd yr Aelodau mewn cryn fanylder hefyd ar ddata'r Gwasanaethau Tai ar ddigartrefedd er mwyn ceisio sicrwydd ynglŷn ag ymateb a darpariaeth y gwasanaeth.
- Roedd ein gwaith fel pwyllgor yn cynnwys monitro a chraffu ar adroddiadau blynyddol hefyd, yn cynnwys Adroddiad Blynyddol Cyfarwyddwr Statudol y Gwasanaethau Cymdeithasol a'r Adroddiad Perfformiad Blynyddol, i enwi rhai yn unig, ac mae hyn yn elfen graidd o waith y Pwyllgor.
- **Pandemig Covid 19** - Craffodd y Pwyllgor hefyd ar ymateb y Cyngor i'r Pandemig a Chynllun Trosiannol drafft y Cyngor Sir.
- **Gwasanaethau Tai** – Craffodd y Pwyllgor ar y Strategaeth Tai Lleol 2022/27, Cynllun Busnes y Cyfrif Refeniw Tai 2022/52 a Strategaeth y Rhaglen Grant Cymorth Tai 2022/26 yn ystod rhan olaf y flwyddyn ddinesig. Yn ogystal, ystyriodd y Pwyllgor y ddarpariaeth Tai Gofal Ychwanegol arfaethedig ym Mhorthaethwy.
- Yn ystod y pedair blynedd diwethaf, mae'r Pwyllgor wedi cynnal adolygiad o'r ddarpariaeth addysg mewn gwahanol rannau o Ynys Môn. Fodd bynnag, nid oes unrhyw wybodaeth yn cael ei chynnig ynglŷn ag adolygu'r ddarpariaeth addysg mewn rhannau eraill o'r Ynys serch i mi wneud sawl ymholiad, ac fe dynnwyd yr adolygiadau hyn o raglen waith y Pwyllgor heb esboniad.
- **Cynllun Tuag at Sero Net** – Yn olaf, craffodd Aelodau ar y Cynllun Tuag at Sero Net ar gyfer 2022/25 cyn iddo gael ei ystyried gan y Pwyllgor Gwaith a'i fabwysiadu gan y Cyngor Llawn ym mis

Mawrth 2022. Argymhellodd y Pwyllgor fod y cynllun yn cael ei fabwysiadu fel un sy'n darparu cyfeiriad clir i'r Cyngor gyflawni ei ymrwymiadau rheoli hinsawdd erbyn 2030.

Rydw i'n cydnabod gwaith y Panel Sgriwtini Cyllid a'r Panel Gwella Gwasanaethau Cymdeithasol ac, i gloi, diolch i holl Aelodau'r Pwyllgor a'r swyddogion sydd wedi cynorthwyo yn ystod 2021/22.

Cynghorydd Aled Morris Jones

(Cadeirydd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol)

Mae'r ddogfen yma hefyd ar gael yn Saesneg / This document is also available in English

Cynghorydd Gwilym O Jones

- **Cadeirydd y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio 2021/22**
- **Pencampwr Sgriwtini → 2021/22**

Credaf fod y broses graffu'n chwarae rôl allweddol yn nhrefniadau llywodraethiant corfforaethol y Cyngor - trwy ddwyn y rhai sy'n gwneud penderfyniadau i gyfrif, herio mewn modd adeiladol ac yn sicrhau bod lleisiau'r cyhoedd a'n cymunedau yn cael eu clywed yn y broses o wneud penderfyniadau. Mae'n Protocol Siarad Cyhoeddus mewn Pwyllgorau Sgriwtini yn dystiolaeth o ymrwymiad y Cyngor ac yn ffurfioli'r broses i'r cyhoedd leisio eu barn yn y Pwyllgorau Sgriwtini.

Hoffwn ddiolch yn fawr i Aelodau'r Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio am eu cyfraniadau a'u hymrwymiad i waith y Pwyllgor sydd wedi gwneud cyfraniad pwysig i wireddu Cynllun y Cyngor ac wrth gynnal safonau ein gwasanaethau cyhoeddus.

Mae'n bleser gennyf ddarparu trosolwg olaf y Cyngor presennol o waith y Pwyllgor dros y 12 mis diwethaf. Mae'r Pwyllgor wedi gwneud argymhellion teg a chadarn i'r Pwyllgor Gwaith ar sawl pwnc a maes allweddol dros y cyfnod hwn a hefyd gwaith partneriaid yr Awdurdod:

- **Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ynys Môn a Gwynedd (BCG)** – Mae'r Pwyllgor yn arwain ar y gwaith o graffu ar waith y Bwrdd sy'n bartneriaeth rhwng Gwynedd ac Ynys Môn. Mae hyn yn cynnwys craffu ar wireddu'r Cynllun Llesiant, trefniadau llywodraethiant a'r Adroddiad Blynyddol. Cafwyd enghreifftiau o waith craffu o ansawdd gydag Aelodau yn holi sut mae'r Bwrdd yn cyfarch llithriad yn y ffrydiau gwaith unigol. Hefyd, bu i'r Pwyllgor gyfrannu sylwadau ar asesiadau llesiant drafft Ynys Môn (2023 ymlaen) a hynny fel rhan o'r broses ymgynghori statudol gan y Bwrdd.

- **Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru** – bu i'r Pwyllgor graffu ar yr adroddiadau monitro chwarterol a chodwyd cwestiynau priodol ynghylch cynnydd yn erbyn y prosiectau ar waith ee pa fesurau lliniaru bydd mewn lle i gyfarch unrhyw lithriad a sut y bydd risgiau posib o orwario mewn prosiectau unigol yn cael eu rheoli. Dyma'r Pwyllgor dynodedig sy'n craffu ar waith y Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru – rôl hanfodol er mwyn sicrhau y buddion economaidd mwyaf i Ogledd Cymru ac Ynys Môn yn benodol.

- **Perfformiad ysgolion** – Bu'r Panel Adolygu Cynnydd Ysgolion graffu ar y bartneriaeth statudol sy'n bodoli rhwng y Cyngor a GwE ac yn benodol felly y gefnogaeth i'r sector cynradd ar Ynys Môn a hefyd y trefniadau sicrhau ansawdd ysgolion. Mae cyfraniad y Panel Adolygu Cynnydd Ysgolion yn parhau yn allweddol yn y maes hwn ac y bu'n bosibl ail afael yn y gwaith ymweld ddiwedd y flwyddyn weinyddol er yn rhithriol (cyfyngiadau Covid) ee ymweliad rhithiol i'r Ganolfan Iaith (Moelfre a Chaergybi). Gwelwyd y Panel hefyd yn edrych mewn manylder ar y trefniadau addysg ddewisol yn y Cartref ac oblygiadau lleol y Ddeddf Anghenion Dysgu Ychwanegol drwy brofiad ymarferwyr o ddwy ysgol.

- **Partneriaethau eraill** – Mae'r Pwyllgor wedi craffu ar nifer o adroddiadau er mwyn dal partneriaid i gyfrif yn ogystal â sicrhau'r canlyniadau gorau posibl i'r cyhoedd. Mae'r adroddiadau hyn wedi cynnwys Adroddiad Blynyddol Bwrdd Partneriaeth Gogledd Cymru, Adroddiad Blynyddol Partneriaeth Diogelwch Cymunedol ac Adroddiad Blynyddol Cydraddoldeb. O ganlyniad i'r pandemig, ni bu'n bosibl i nifer o'n prif bartneriaid ddod gerbron y Pwyllgor eto eleni yn enwedig y Bwrdd Iechyd a'r gwasanaethau brys gan eu bod yn parhau i ymateb ar y rheng flaen i'r pandemig.

Hoffwn ddiolch i holl aelodau'r Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio ac aelodau'r Panel Adolygu Cynnydd Ysgolion am y gwaith tîm effeithiol dros y 5 mlynedd diwethaf. Mae'r holl aelodau wedi llwyddo i addasu a sicrhau bod y swyddogaeth craffu yn parhau yn rhithiol drwy gydol y pandemig, a theimlaf y dylai'r gwaith a'r arferion da hyn barhau i'r dyfodol ac yn golygu bydd y Cyngor newydd yn ymgymryd â chraffu mewn modd arloesol, gan wneud y defnydd gorau o amser swyddogion ac Aelodau Etholedig. Yn olaf, diolchaf yn ddiffuant i'r swyddogion yn y Tîm Sgriwtini am eu harweiniad, cefnogaeth a chymorth parod pob amser.

Cynghorydd Gwilym O Jones
(Cadeirydd y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio a'r Pencampwr Sgriwtini)

Cyd-destun Unigryw Pandemig Covid-19

1.1 Mae’n wir dweud fod y Pandemig wedi cael effaith bellgyrhaeddol ar fywydau pawb, ein cymunedau a hefyd y modd y mae’r Cyngor yn darparu gwasanaethau. Bu’r cyfnod hwn **(rheoli'r ymateb brys i'r Pandemig, y Cyfnod Adfer a’r adfer dilynol)** yn gyfnod heriol eithriadol i'r Cyngor a phob sefydliad cyhoeddus arall ar draws Cymru wrth i ni barhau i wynebu heriau argyfwng Covid-19. Mae hyn wedi golygu bod y Cyngor wedi gorfod newid ei ffordd o weithio o ganlyniad i'r argyfwng iechyd byd-eang.

1.2 Yn unol â gofynion statudol[1] rydym yn parhau i gynnal ein cyfarfodydd o bell ac ers Mai, 2021, rydym yn ffrydio’n fyw ein cyfarfodydd pwyllgor cyhoeddus drwy YouTube. Mae trefniadau ar waith i foderneiddio ac uwchraddio ein systemau gwe-ddarlledu a meicroffon presennol yn Siambr y Cyngor a’r ystafell bwyllgor a rhoi datrysiad hybrid ar waith i hwyluso cyfarfodydd aml-leoliad. Rhagwelir bydd y datrysiad hybrid hwn yn weithredol erbyn Mehefin, 2022. Bydd y trefniadau hyn yn sicrhau bod y Cyngor yn cydymffurfio’n llawn â gofynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.

1.3 Mae’r ddau Bwyllgor wedi cyfarfod yn rheolaidd ac wedi ailafael yn y gwaith craffu a oedd yn flaenoriaeth yn ystod 2021/22. Mae’r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol wedi craffu’n llwyddiannus, gan sicrhau bod y Cyngor yn cyflawni ei amcanion corfforaethol a’i amcanion ar gyfer ei wasanaethau hefyd. Mae’r Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio wedi craffu ar bartneriaethau allweddol ac wedi cydymffurfio â’r holl ofynion statudol. Er hynny, mae rhai partneriaid a amserlenwyd yn naturiol wedi cael eu gohirio oherwydd y Pandemig ac mae rhaglen waith y Pwyllgor wedi cael ei blaenoriaethu i gyfarch y pwysau yr oedd ein partneriaid yn ei wynebu ond hefyd gofynion lleol.

2 EIN STRWYTHUR LLEOL

Mae pwyllgorau sgriwtini yn rhan o’r ffordd y mae llywodraeth leol yng Nghymru yn gweithredu. Eu prif bwrpas ydy dal y rheini sy’n gwneud penderfyniadau i gyfrif, gyrru gwelliannau, gweithredu fel llais y gymuned a chwarae rhan yn y gwaith o ddatblygu ac adolygu polisïau. Trafodir crynodeb o’r cyd-destun polisi cenedlaethol yn **ATODIAD 1.**

2.1 Mae ein strwythur lleol yn cynnwys 2 bwyllgor sgriwtini a thri phanel:

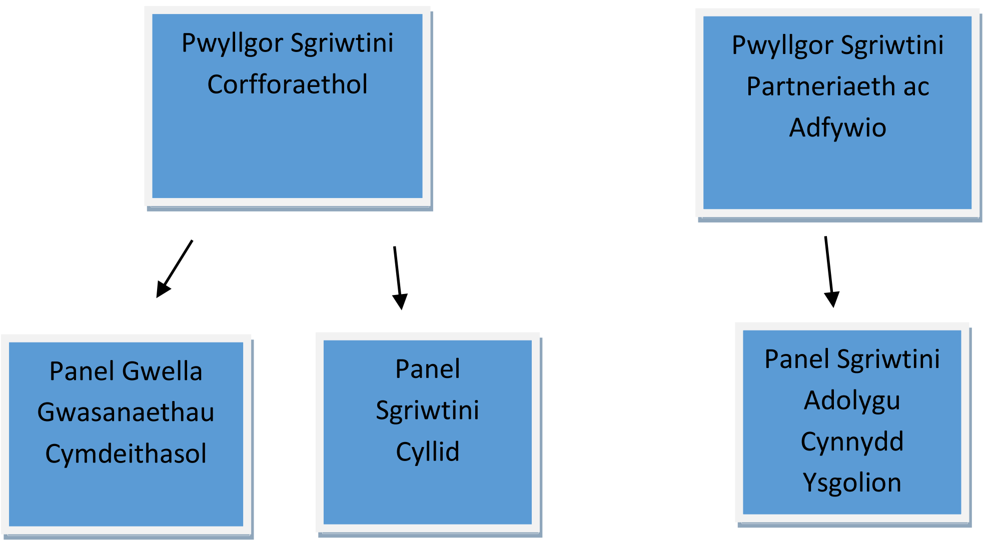

[1] Deddf Coronafeirws 2020 a Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Coronafeirws) (Cyfarfodydd) (Cymru) 2020. Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021

Rhoddir crynodeb o gylch gorchwyl ac aelodaeth ein pwyllgorau sgriwtini yn **ATODIAD 2.**

3 TAITH DDATBLYGU SGRIWTINI YN LLEOL

3.1 Bu swyddogaeth sgriwtini y Cyngor drwy daith wella yn sgil comisiynu'r Ganolfan Llywodraethiant a Chraffu Gyhoeddus i adolygu ein trefniadau sgriwtini yn lleol[2]. Mae'r rhaglen wella a roddwyd mewn lle o ganlyniad i'r adolygiad bellach wedi'i disodli gan raglen ddatblygu mewn cyd-destun gwella parhaus. Bu i'r adolygiad ddarparu sylfaen gref i ddatblygu rôl craffu o fewn y Cyngor ac yn cefnogi proses gadarn ac effeithiol o wneud penderfyniadau ac yn parhau i esblygu mewn modd cadarnhaol. Mae'r sylfeini cadarn hyn bellach yn sail i'r rhaglen ddatblygu sy'n gyrru gwelliannau a datblygiadau ar gyflymder priodol.

3.2 **Themâu Datblygu Allweddol**

Oddi mewn i gyfyngiadau pandemig Covid, mae ein rhaglen ddatblygu wedi blaenoriaethu themâu allweddol (ceir crynodeb ohonynt isod), er mwyn darparu fframwaith cadarn i:

- Esbonio rôl a chyfraniad Sgriwtini i drefniadau llywodraethiant y Cyngor
- Nodi'r camau y mae angen eu cymryd yn y tymor byr a'r tymor canol er mwyn gwella Sgriwtini ymhellach a hynny yng nghyd-destun y Pandemig a thu hwnt.

SIWRNAI DDATBLYGU SGRIWTINI: THEMÂU ALLWEDDOL

- Atgyfnerthu ymagwedd "Cyngor cyfan" i Graffu
- Gwella effaith Craffu
- Adeiladu'r capasiti a'r gallu ar gyfer Craffu effeithiol
- Gwella ymgysylltiad â'r cyhoedd yn ein gwaith Craffu
- Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol a Sgriwtini

4 ASESU EFFAITH SGRIWTINI

4.1 MESUR ALLBYNNAU

Llwyddodd Sgriwtini i sicrhau nifer o **allbynnau** pwysig yn ystod y flwyddyn sirol ddiwethaf sy'n mynd rhywfaint o'r ffordd tuag at ein cynorthwyo i asesu'r effaith y mae'r swyddogaeth wedi ei chael yn lleol:

[2] Rhagfyr 2017 gan y cyn Ganolfan Graffu Gyhoeddus

4.1.1 Cyfarfodydd pwyllgor – cynhaliwyd 14 o gyfarfodydd pwyllgorau sgriwtini yn ystod 2021/22:

Pwyllgor	Nifer y cyfarfodydd a gynhaliwyd
Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol	**8**
Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio	**6**

Mae trefniadau cadarn hefyd wedi'u sefydlu i sicrhau bod cadeiryddion y pwyllgorau sgriwtini yn rhoi adborth yng nghyfarfodydd y Pwyllgor Gwaith ar faterion sydd wedi cael eu hystyried gan y ddau bwyllgor.

4.1.2 Cyfarfodydd y Paneli Sgriwtini – cynhaliwyd cyfarfodydd rheolaidd o'r 3 phanel sgriwtini dros y 12 mis diwethaf:

Panel	Nifer y cyfarfodydd a gynhaliwyd
Panel Gwella Gwasanaethau Cymdeithasol	**6**
Panel Sgriwtini Cyllid	**8**
Panel Sgriwtini Adolygu Cynnydd Ysgolion	**7**

Mae gweithrediad y paneli hyn wedi cael ei sefydlu'n gadarn drwy:

- Sefydlu trefniadau llywodraethiant cadarn i gefnogi pob panel
- Sicrhau ffocws / cylch gorchwyl a rhaglen waith clir ar gyfer y paneli
- Sefydlu proses adrodd / uchafu er mwyn sicrhau yr adroddir ar waith y paneli sgriwtini yn chwarterol i'r ddau Riant Bwyllgor, gyda Chadeiryddion y Paneli yn cynnig argymhellion ar gynlluniau neu benderfyniadau arfaethedig
- Sicrhau'r cyflymder priodol ar waith y paneli sy'n cydymffurfio â blaenoriaethau corfforaethol a chraffu manwl ar bynciau hollbwysig i'r Cyngor.

4.1.3 Blaen raglenni gwaith – mae'r arfer o flaen raglennu gwaith wedi hen sefydlu ac mae hynny'n atgyfnerthu gwaith y ddau bwyllgor sgriwtini. Mae'r rhaglenni hyn yn bwysig o ran cynorthwyo aelodau pwyllgorau sgriwtini i flaenoriaethu eu gwaith ac maent yn cael eu trafod gyda'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth a'r Penaethiaid Gwasanaeth. Mae'r naill bwyllgor a'r llall yn adolygu cynnwys eu blaen raglenni gwaith yn rheolaidd er mwyn sicrhau eu bod yn parhau i fod yn berthnasol ac er mwyn cadw ar y blaen â blaenoriaethau lleol. Mae ein trefniadau blaen raglennu gwaith yn canolbwyntio fwyfwy ar:

i. Agweddau strategol

ii. Ymgysylltiad dinasyddion / rhanddeiliaid eraill a chanlyniadau

iii. Blaenoriaethau Cynllun y Cyngor a'r rhaglen drawsnewid gorfforaethol ar gyfer 2017/22

iv. Risgiau

v. Gwaith archwilio, arolygu a rheoleiddio

vi. Materion ar flaen raglen waith y Pwyllgor Gwaith.

4.1.4 Fforwm Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion - mae'r Fforwm wedi'i hen sefydlu ac yn parhau i gwrdd yn rheolaidd. Ystyrir y Fforwm yn gyfrwng pwysig i oruchwylio rhaglenni gwaith y pwyllgorau sgriwtini ac i gyd-drafod y blaenoriaethau â Chadeiryddion ac Is-gadeiryddion Sgriwtini. Mae hefyd yn cymryd y cyfrifoldeb am arwain ar y gwaith o ddatblygu swyddogaeth drosolwg a sgriwtini'r Cyngor a'i gwella'n barhaus. Mae rôl y Fforwm yn cynnwys sgyrsiau rhwng y Pwyllgor Gwaith (Arweinydd), Cadeiryddion/Is-gadeiryddion Sgriwtini a'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth (Prif Weithredwr) er mwyn sicrhau gwell aliniad rhwng rhaglenni gwaith**.**

4.1.5 Datblygu, hyfforddi a chefnogi Aelodau –

- ✓ mae elfennau sylweddol rhaglen hyfforddiant a datblygu corfforaethol yr Aelodau wedi'i rhoi o'r neilltu ar hyn o bryd yn sgil y Pandemig gyda'r mewnbynnau hyfforddiant yn canolbwyntio ar uwchsgilio Aelodau o ran y dechnoleg a sicrhau bod modd i bob un gymryd rhan yn effeithiol mewn cyfarfodydd rhithiol (**modelau arloesol / amgen o sgriwtini Aelodau**)
- ✓ cynnal sesiynau briffio misol ar gyfer rhannu gwybodaeth / codi ymwybyddiaeth Aelodau ar faterion allweddol (ee Cynllunio Lle, Cynllun Tuag at Sero Net a'r Strategaeth Tai Lleol). Hefyd, fel fforwm ar gyfer hunanasesiad Aelodau / adlewyrchu ar berfformiad sgriwtini.

4.1.6 Sgriwtini ar draws maes ehangach – ymagwedd ehangach tuag at sgriwtini gan Aelodau wedi cael ei datblygu ymhellach a'i hatgyfnerthu yn 2021/22 drwy:

- **i.** Gynllunio ymlaen yn effeithiol er mwyn sicrhau bod aliniad rhwng y pynciau a drafodir mewn sesiynau briffio i Aelodau, paneli sgriwtini a chyfarfodydd o'r pwyllgorau sgriwtini llawn
- **ii.** Sicrhau adroddiadau cadarn, lefel uchel ac amserol i'r pwyllgorau sgriwtini gan ddwyn sylw at unrhyw lithriad yn ôl yr angen
- **iii.** Datblygu ystod y pynciau a drafodir mewn sesiynau briffio Aelodau i gefnogi Craffu a sicrhau bod gwybodaeth ar gael i Aelodau ar bynciau strategol a thrawsnewid.

4.1.7 "Cau'r cylch Sgriwtini" – drwy sefydlu trefniadau cadarn i:

- **i.** Adrodd ar gynnydd neu uchafu materion o:
  - Baneli sgriwtini i'r rhiant bwyllgorau
  - Bwyllgorau sgriwtini i'r Pwyllgor Gwaith
  - Y byrddau rhaglen corfforaethol i'r pwyllgorau sgriwtini.
- **ii.** Galluogi ac annog hunan-ddadansoddiad ac adlewyrchiad gan Aelodau Sgriwtini er mwyn nodi cryfderau a meysydd ar gyfer datblygiad / ffocws pellach.

4.1.8 Sgriwtini a Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol – datblygu rôl Sgriwtini drwy:
- Sicrhau bod Aelodau'n canolbwyntio ar y 5 ffordd i lunio cwestiynau
- Gweithredu'r templed ar gyfer adroddiadau sgriwtini, sy'n rhoi llesiant cenedlaethau'r dyfodol wrth ei wraidd
- Codi ymwybyddiaeth a rhoi gwybodaeth i Aelodau mewn sesiynau briffio a datblygu
- Adolygu'r cynnydd a wnaed o ran datblygu rôl sgriwtini yn erbyn arfer orau
- Sefydlu fframwaith i graffu gwaith y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus a phartneriaethau allweddol.

4.1.9 Ymgysylltiad dinasyddion â Sgriwtini – drwy ddatganiad polisi fel y sylfaen ar gyfer ymgysylltu â dinasyddion drwy sgriwtini Aelodau a sefydlu camau i sicrhau y gwrandewir ar lais dinasyddion wrth wneud penderfyniadau yn lleol ee mae'r Protocol Siarad Cyhoeddus mewn Pwyllgorau Sgriwtini yn rhan allweddol o'n trefniadau llywodraethiant corfforaethol.

4.2 MESUR CANLYNIADAU

Mae sefydlu ac asesu effaith Sgriwtini yn heriol oherwydd nid yw **canlyniadau** gweithgareddau trosolwg a sgriwtini bob amser yn weladwy ac nid oes modd yn aml eu mesur mewn modd systematig. Ymhellach, nid yw'n hawdd mesur gallu'r swyddogaeth sgriwtini i ddylanwadu ar y sawl sy'n gwneud penderfyniadau drwy drafodaeth a dadl. Fodd bynnag, ceir rhai enghreifftiau ble mae mewnbwn sgriwtini wedi ychwanegu gwerth ac / neu wedi dylanwadu ar y modd y mae cynigion wedi cael eu gweithredu gan y Cyngor:

Canlyniadau Craffu Cyffredinol

4.2.1 Blaen raglenni gwaith – mae rhaglenni gwaith sgriwtini yn rhaglenni treigl sy'n canolbwyntio ar ansawdd y gwaith craffu gyda llai o eitemau'n cael eu cynnwys er mwyn ychwanegu gwerth. Mae ein trefniadau hefyd yn sicrhau aliniad rhwng rhaglenni gwaith y Pwyllgorau Sgriwtini a rhaglenni gwaith y Pwyllgor Gwaith a'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth.

Canlyniad: rhaglen waith dreigl ar gyfer pwyllgorau sgriwtini wedi'i halinio â blaenoriaethau corfforaethol.

4.2.2 Datblygiad, hyfforddiant a chefnogaeth i Aelodau – mae sicrhau bod gan Aelodau Etholedig sydd ynghlwm â Sgriwtini y sgiliau a'r gallu i ymgymryd â'r gwaith yn elfen hollbwysig o drefniadau craffu'r Cyngor. Mae Cynllun Hyfforddi a Datblygu Aelodau wedi bodoli yn ystod y Weinyddiaeth bresennol yn cynnwys materion fel cadeirio cyfarfodydd, gwneud penderfyniadau er budd cenedlaethau'r dyfodol (Deddf Cenedlaethau'r Dyfodol 2015) gyda modiwl e-ddysgu 'Cyflwyniad i Graffu' ar gael i'r holl aelodau etholedig. Ond fel y soniwyd eisoes, mae elfennau o'r rhaglen wedi'u rhoi o'r neilltu am y tro yn sgil y Pandemig a hyfforddiant eleni wedi canolbwyntio ar ddatblygu sgiliau technoleg Aelodau er mwyn iddynt gymryd rhan yn rhithiol yng nghyfarfodydd y Cyngor. Mae'r sesiynau briffio Aelodau misol yn sesiynau datblygu anffurfiol ac yn fodd iddynt dderbyn gwybodaeth sy'n eu cynorthwyo i graffu.

Canlyniad: Mae Aelodau sy'n ymwneud â'r broses Sgriwtini yn meddu ar y sgiliau a'r cymwyseddau cywir ac maent yn gallu cael mynediad i'r cyfleoedd hyfforddiant a datblygiad fel y maent eu hangen er mwyn cyflawni eu rôl yn effeithiol (***penderfyniadau gwell***).

4.2.3 Hunan werthusiad: Mesur effaith sgriwtini - yn dadansoddi effaith y daith wella barhaus a'r themâu allweddol a amlinellwyd fel rhan o'r daith hon - Atgyfnerthu ymagwedd Cyngor cyfan i Graffu; Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol a Sgriwtini; Gwella effaith craffu; Adeiladu'r capasiti a'r gallu ar gyfer craffu; Gwella ymgysylltu â'r cyhoedd yn ein gwaith craffu. Fel rhan o'n asesiad lleol o gynnydd, nodwyd bod lefel dealltwriaeth yr Aelodau o gymhlethdodau amrywiol wasanaethau'r Cyngor wedi cynyddu'n sylweddol dros y 5 mlynedd diwethaf.

Canlyniad: Aelodau Sgriwtini sy'n wybodus, yn gwneud argymhellion cadarn (***penderfyniadau gwell***).

Craffu Cyllidol

4.2.4 Proses gosod cyllideb 2022/23 – mae dull mwy strategol a seiliedig ar ganlyniadau ar gyfer gosod y gyllideb yn seiliedig ar arfer orau wedi cael ei gwreiddio'n llawn mewn ymarfer lleol. Bu i'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol ystyried a chraffu ar y cynigion

cychwynnol ar gyfer y gyllideb a'r cynigion terfynol drafft, a chyflwynwyd argymhellion i'r Pwyllgor Gwaith ar y cynigion cyllideb ar gyfer y flwyddyn i ddod. Chwaraeodd y Panel Sgriwtini Cyllid rôl allweddol yn y broses hon hefyd trwy graffu ar fanylion y cynigion ar gyfer y gyllideb refeniw a chyfalaf. Yn ogystal, rhoddodd ystyriaeth fanwl i gynigion buddsoddi'r Pwyllgor Gwaith ar gyfer mynd i'r afael â materion a risgiau gwasanaeth yn ogystal â phrif gasgliadau ymgynghoriad cyhoeddus yr Awdurdod ar y cynigion drafft ar gyfer y gyllideb. Dylanwadodd fewnbwn ac argymhellion Aelodau Sgriwtini ar benderfyniad terfynol y Cyngor. Hefyd, craffodd y Panel Sgriwtini Cyllid ar osod y dreth gyngor mewn ffordd sy'n amddiffyn gwasanaethau'r Cyngor ac yn sicrhau bod darpariaeth yn cael ei gwneud ar gyfer risgiau sy'n anodd eu mesur, ac sy'n fforddiadwy i'r cyhoedd. I grynhoi, ychwanegodd y Panel a'r Pwyllgor werth at y broses gwneud penderfyniadau.

Canlyniad: dull mwy systematig ar gyfer craffu ariannol, fel bloc adeiladu hanfodol ar gyfer rheolaeth a llywodraethiant ariannol cadarn.

4.2.5 Monitro Cyllidebau Cyfalaf a Refeniw - Bu i'r Panel Sgriwtini Cyllid fonitro a chraffu ar berfformiad cyllidebau cyfalaf a refeniw y cyngor yn chwarterol gan roi sylw arbennig i effaith barhaus Covid-19 ac unrhyw bwysau ariannol. Yn ystod Haf 2021, cafodd perfformiad a phwysau ar y gyllideb yn y Gwasanaethau Oedolion a'r Gwasanaethau Plant eu hystyried yn fanwl.

4.2.6 Treth Gyngor ar Ail Gartrefi – Craffodd y Panel Cyllid hefyd ar effaith y Dreth Gyngor ar ail gartrefi a chyflwynodd gynigion ynghylch y mater hwn i ymgynghoriad gan Lywodraeth Cymru yn Hydref 2021.

Canlyniadau:

- Dull mwy strategol ar gyfer craffu ariannol gan wneud cyfraniad cadarn a phwysig i drefniadau rheolaeth ariannol a llywodraethiant yr Awdurdod.
- Rhoi rhai mesurau lliniaru cadarnhaol ar waith mewn ymateb i bwysau sylweddol ar y gyllideb mewn rhai gwasanaethau penodol.

<u>Craffu ar y Gwasanaethau Cymdeithasol</u>

4.2.7 Panel Gwella Gwasanaethau Cymdeithasol - Craffodd y Panel yn fanwl ar gynnydd y cynlluniau gwella ar gyfer y Gwasanaethau Plant ac Oedolion e.e. data allweddol, cynnydd ac effaith gynnar y Timau Adnoddau Cymunedol. Fel rhan o'r gwaith hwn, cyflwynwyd sesiynau hyfforddi a chodi ymwybyddiaeth i Aelodau er mwyn cyfoethogi eu gwybodaeth am y Gwasanaethau Cymdeithasol a heriau cysylltiedig e.e. drws ffrynt y Gwasanaethau Cymdeithasol, Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuenctid Gwynedd a Môn - a thrwy hynny eu cynorthwyo i graffu ar y maes gwasanaeth hanfodol hwn ac, yn sgil hynny, datblygu eu sgiliau Craffu ymhellach. Gohiriwyd yr ymweliadau Laming oherwydd y pandemig, ac ailddechreuodd yr ymweliadau ar ffurf rithwir ym mis Mawrth 2021. Roedd craffu ar berfformiad y Gwasanaethau Cymdeithasol yn rhan sylweddol o raglen waith y Panel hefyd. Yn ystod ei gyfarfod diwethaf, mesurodd yr Aelodau effaith y daith wella ar berfformiad lleol yn erbyn y fframwaith dangosyddion perfformiad allweddol cenedlaethol ers 2017/18.

4.2.8 Ymateb y Gwasanaethau Cymdeithasol i Covid-19: Yr Heriau i Gartrefi Gofal – cafwyd cyflwyniad ar ymateb parhaus a threfniadau'r Gwasanaethau Cymdeithasol yn ystod y Pandemig a hefyd y gwersi a ddysgwyd, a chanolbwyntiodd y Panel yn benodol ar yr heriau'n wynebu cartrefi gofal, gan geisio sicrwydd bod trefniadau blaen gynllunio cadarn ar waith. Craffwyd yn fanwl ar ymateb y Gwasanaeth.

4.2.9 Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC) – Cymerodd y Panel ran yn yr ymarfer sicrhau ansawdd gan AGC ym mis Mehefin 2021 lle bu'n rhaid i Aelodau drafod a darparu tystiolaeth am ei swyddogaethau craffu a dwyn i gyfrif. Daeth y gwaith arolygu hwn i'r

casgliad bod y Panel yn parhau i wneud cyfraniad pwysig a nodedig i daith wella'r Gwasanaethau Cymdeithasol drwy sicrhau bod blaenoriaethau / ffrydiau gwaith allweddol yn cael eu craffu a bod y rhai hynny sy'n gwneud penderfyniadau yn cael eu dal i gyfrif.

4.2.10 Ymyrraeth Gynnar ar gyfer Plant a Phobl Ifanc – Cyflwynwyd gwybodaeth fanwl i Aelodau ar ddarpariaeth y Gwasanaeth Ieuenctid yn ystod Covid a'i effaith fel gwasanaeth ymyrraeth gynnar / ataliol ar gyfer plant a phobl ifanc. Craffodd y Panel hefyd ar y naratif sy'n ategu'r data am bobl ifanc leol nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant (NEET) a cheisiwyd sicrwydd bod yr ymyraethau'n parhau i fod yn gadarn.

4.2.11 Datblygiadau Tai Gofal Ychwanegol - yn ei gyfarfod diwethaf, ystyriwyd y datblygiadau Tai Gofal Ychwanegol presennol ar yr Ynys yn fanwl gan y Panel - a chanolbwyntiwyd yn benodol ar y model gofal unigryw a'r ddarpariaeth yn y ddau ddatblygiad. Craffwyd ar wersi a ddysgwyd fel cefndir i'r datblygiad arfaethedig ym Mhorthaethwy.

Arweiniodd y ffrwd waith hon at y canlyniadau cadarnhaol a ganlyn:

Canlyniadau:

- Tîm o Aelodau sydd wedi datblygu lefel uchel o wybodaeth am y cymhlethdodau a'r heriau sy'n wynebu'r Gwasanaethau Cymdeithasol a hefyd lefel o arbenigedd yn y maes gwasanaeth.
- Creu amodau sy'n ffafriol i Sgriwtini effeithiol e.e. gwelwyd gwelliant gwirioneddol yn lefel a dyfnder cwestiynau'r Panel sydd yn heriol ac yn hyrwyddo gwelliant parhaus.
- Gweithgarwch craffu sydd wedi'i gynllunio'n dda, sydd yn effeithlon ac yn wrthrychol ac sydd yn seiliedig ar dystiolaeth o nifer o ffynonellau, yn cynnwys Ymweliadau Laming a siarad â defnyddwyr gwasanaeth – sydd yn darparu cipolwg clir ar safon y ddarpariaeth er mwyn craffu'n effeithiol yn y maes hwn.
- Gwell dealltwriaeth gan Aelodau Etholedig o gymhlethdodau a risgiau yn y Gwasanaethau Cymdeithasol er mwyn gallu craffu'n effeithiol, dal i gyfrif a nodi blaenoriaethau ar gyfer y dyfodol o ganlyniad i'r ystod o ffynonellau sydd ar gael iddynt.
- Trosolwg eang o berfformiad y Gwasanaethau Cymdeithasol – perfformiad ariannol a pherfformiad yn erbyn Cynlluniau Gwella.

(***gwell penderfyniadau, gwell canlyniadau***)

<u>Craffu ar Addysg</u>

4.2.12 Monitro Perfformiad Ysgolion – Mae Sgriwtini wedi chwarae rôl weithgar wrth fonitro ac annog gwelliannau parhaus mewn ysgolion ac yng Ngwasanaeth Dysgu'r Cyngor yn ystod y 5 mlynedd diwethaf. Er gwaethaf hyn, mae'r Pandemig wedi parhau i effeithio ar ffrydiau gwaith a bu'n rhaid canslo cyfarfodydd o'r Panel tuag at ddiwedd y flwyddyn academaidd ddiwethaf. Fodd bynnag, addaswyd blaen raglen waith y Panel yn ystod y 12 mis diwethaf i wneud yn iawn am hyn a hefyd fel canlyniad i'r penderfyniad cenedlaethol ynghylch cyhoeddi canlyniadau a data cymharol. Bydd angen i'r Awdurdod ailymweld â chylch gorchwyl y Panel yn barod ar gyfer y Weinyddiaeth newydd – addasu ei feysydd gwaith a'r ffordd y mae'n gweithredu, yn craffu ac yn dal i gyfrif. Mae cyfle i'r Panel gyflawni'r gwaith hwn yn rhithwir yn y dyfodol.

4.2.13 Deddf Anghenion Dysgu Ychwanegol: Darpariaeth Leol – craffodd yr Aelodau, yn rhithwir, ar ddarpariaeth gwasanaeth lleol Partneriaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad Gwynedd a Môn trwy lygaid dau ymarferydd o ddwy ysgol. Ceisiodd y

Panel sicrwydd fod y ddarpariaeth yn gadarn, yn amserol ac yn cael ei theilwra i ddiwallu anghenion dysgwyr unigol.

4.2.14 Datblygiadau Addysgol ar Ynys Môn yn ystod y Blynyddoedd Diwethaf – Cwblhaodd y Panel ymarfer oedi ac adolygu yn gynnar yn 2021/22 a oedd yn rhoi cyfle i adlewyrchu ac arfarnu'r meysydd y craffwyd arnynt hyd yn hyn. Daeth yr ymarfer hwn i'r casgliad bod y Panel wedi llwyddo i gwblhau gwaith craffu manwl ar ystod eang o feysydd er gwaetha'r heriau a ddaeth yn sgil Covid. Nododd hefyd nad oedd yr un ysgol yng nghategori 'gwelliant sylweddol' Estyn erbyn hyn. Rhoddodd hyn sicrwydd i'r Panel ynghylch digonolrwydd / ansawdd y ddarpariaeth addysg ar yr Ynys.

4.2.15 Addysg Gartref Dewisol - ar gais y Cyngor Ymgynghorol Sefydlog ar Addysg Grefyddol (CYSAG), cafodd cyfrifoldebau'r Awdurdod Addysg Lleol o ran monitro plant sy'n cael eu haddysgu gartref eu hystyried yn fanwl gan y Panel Adolygu Cynnydd Ysgolion. Craffodd Aelodau ar ddatblygiadau yn ystod y flwyddyn ddiwethaf - sy'n cael eu harwain gan Bartneriaeth Anghenion Dysgu Arbennig a Chynhwysiad Gwynedd a Môn. Nododd y Panel fod amser sylweddol wedi'i fuddsoddi i ymgysylltu'n gadarnhaol â rhieni fel sail i ddarparu cefnogaeth a chymorth gan y Gwasanaeth yn y dyfodol. Nododd y Panel bod angen sicrhau fod hyn yn cael ei fonitro'n barhaus yn y dyfodol.

4.2.16 Blaen Raglen Waith - cynhaliodd y Panel ddwy sesiwn pan roddwyd ystyriaeth fanwl i'r rhaglen waith gyda'r bwriad o sicrhau ffocws a blaenoriaeth i'w fewnbwn sgriwtini hyd at ddiwedd y Weinyddiaeth bresennol. Blaenoriaethwyd y meysydd a ganlyn gan yr Aelodau ar gyfer gweddill blwyddyn ddinesig 2021/22:

- ❖ **Yr Iaith Gymraeg**
- ❖ **GwE a'r Cwricwlwm i Gymru**
- ❖ **Llais y Plentyn**

4.2.17 Ffrwd Waith yr Iaith Gymraeg: Canolfan Iaith Gymraeg – mynychodd Aelodau arweiniol y Panel ymweliad rhithwir â chanolfannau iaith sector cynradd ac uwchradd (Moelfre, Cybi) a chyflwynwyd gwybodaeth iddynt ar ddata a chanlyniadau allweddol y ddarpariaeth hon. Gofynnodd y Panel am wybodaeth bellach am unrhyw ddatblygiadau arfaethedig i ymestyn y ddarpariaeth sector Uwchradd a hefyd unrhyw ddarpariaeth y gellid ei chynnig i gefnogi rhieni i ddarparu cyfleoedd i ymarfer / siarad yr iaith tu allan i oriau ysgol.

4.2.18 Ffrwd Waith GwE: Cefnogi'r Sector Cynradd – ym mis Ionawr[3], derbyniodd y Panel gyflwyniad cynhwysfawr ynglŷn â'r sicrwydd ansawdd / cefnogaeth a ddarperir gan GwE i ysgolion cynradd ar yr Ynys. Roedd hyn yn caniatáu i'r Panel geisio sicrwydd ynghylch ansawdd y ddarpariaeth addysg. Derbyniodd Aelodau wybodaeth hefyd am gefnogaeth benodol sydd ar gael i ysgolion wrth ymateb i'r heriau'n gysylltiedig â'r pandemig. Ystyriwyd y paratoadau ar gyfer y Cwricwlwm i Gymru hefyd (sy'n dod i rym ym mis Medi 2022). Gofynnodd Aelodau i ba raddau y mae cydweithio rhwng ysgolion yn cael effaith ar ansawdd y ddarpariaeth addysgol a hefyd pa mor barod oedd ysgolion Ynys Môn ar gyfer y Cwricwlwm i Gymru.

[3] Cyfarfod o'r Panel Adolygu Cynnydd Ysgolion a gynhaliwyd ar 20/01/2022

4.2.19 Ffrwd Waith Llais y Plentyn – yn ystod cyfarfod diwethaf y Panel[4] derbyniwyd adborth gan Aelodau arweiniol y Panel ar yr ymweliadau rhithwir a ganlyn, mewn perthynas â chlywed llais y plentyn:

- Cyngor Ysgol dalgylch Caergybi
- Cyngor Ysgol dalgylch Llangefni
- Cyngor Ysgol, Ysgol Syr Thomas Jones Amlwch
- Ysgol Uwchradd Bodedern – disgyblion
- Ysgol David Hughes, Porthaethwy – prif ddisgyblion

Daeth y Panel i'r casgliad fod y ffrwd waith hon yn ddull pwerus o glywed llais y plentyn a'i fod yn arfer yr oedd angen ei ddatblygu ymhellach a'i ddyblygu yn y dyfodol.

Canlyniadau:

- Er mai'r Pennaeth a'r Corff Llywodraethu Ysgol sydd yn gyfrifol am berfformiad ysgol yn y pendraw, cyfrannodd sgriwtini adeiladol gan y Panel a'r Rhiant Bwyllgor yn ystod y cyfnod at wella addysg yn barhaus ar yr Ynys.
- Mae gan Aelodau'r Panel wybodaeth gadarn am gyd-destun, cymhlethdodau ysgolion a risgiau fel sylfaen ar gyfer craffu'n effeithiol ar berfformiad.
- Mae'r meysydd sydd angen ffocws pellach yn y flaen raglen waith nesaf wedi'u hadnabod (ee adolygu cylch gorchwyl y Panel, llais y dysgwr ayyb).

Craffu Partneriaethau

4.2.20 Cydweithio gyda phartneriaid allweddol

Mae craffu'r gwaith o gydweithio rhwng y Cyngor a sefydliadau cyhoeddus eraill yn hollbwysig ac mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn tanlinellu'r angen i gryfhau craffu ar bartneriaethau ymhellach. Er i'r Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio ailddechrau gwaith craffu ar bartneriaethau allweddol ac wedi cydymffurfio â gofynion statudol, yn naturiol mae rhai partneriaid wedi'u gohirio o ganlyniad i'r Pandemig. Bu rhaid felly ail flaenoriaethu rhaglen waith y Pwyllgor i gydfynd â gofynion lleol a hefyd gwarchod partneriaid gafodd eu heffeithio'n uniongyrchol gan y Pandemig.

Craffodd y Pwyllgor ar nifer o adroddiadau blynyddol ein partneriaid ar gyfer 2020/21gan gynnwys - Adroddiad Blynyddol Partneriaeth Diogelwch Cymunedol, Adroddiad Blynyddol Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol (Rhan 9: Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol), Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru, Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Môn a Gwynedd a'r Gwasanaeth Rhanbarthol Cynllunio at Argyfwng. Mae'r gwaith craffu hwn yn elfen hollbwysig o waith y Pwyllgor er mwyn sicrhau bod partneriaid y Cyngor a'r partneriaethau yn cyflawni er lles trigolion Môn.

[4] Cyfarfod o'r Panel Adolygu Cynnydd Ysgolion a gynhaliwyd ar 17/02/2022

Mae'r ddogfen yma hefyd ar gael yn Saesneg / This document is also available in English

Wrth symud ymlaen, mae angen cynnwys materion statudol a phartneriaethau lle bu llithriant oherwydd Covid-19 (Bwrdd Iechyd a Gwasanaethau Golau Glas) yn y blaen raglen waith.

Canlyniadau:

- Sicrhau bod partneriaid yn cydweithio i fodloni'r ymrwymiadau statudol i weithio gyda'i gilydd. Cafodd y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio sicrwydd bod partneriaid yn gweithredu'n effeithiol ar yr Ynys a bod darpariaeth gwasanaeth o ansawdd uchel ac yn cwrdd ag anghenion y boblogaeth leol.
- Yn ystod y cyfnod hwn, mae Aelodau'r Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio wedi datblygu eu gwybodaeth a byddent mewn sefyllfa gryfach i ddarparu sgriwtini effeithiol drwy fonitro rheolaidd wrth symud ymlaen.
- Mae blaen raglen waith y Pwyllgor wedi aeddfedu ac mae'r Aelodau yn meddu ar wybodaeth drylwyr a datblygedig am waith partneriaethol y Cyngor. Hefyd, mae'r cwestiynau craffu yn cynnig her i'r gwaith partneriaethol ac yn fodd o sicrhau bod y gwaith partneriaethol yn cyfrannu at gyflawni Cynllun y Cyngor, ac yn cynnig gwasanaethau o'r radd flaenaf i drigolion Môn.

4.2.21 Craffu Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Môn a Gwynedd

Sefydlwyd Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Môn a Gwynedd yn 2016[5]. Fel y pwyllgor sgriwtini penodedig â chyfrifoldeb am ddal y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus i gyfrif, gwelwyd y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio yn canolbwyntio ar y meysydd canlynol yn ystod 2021/22:

- Adolygiad o drefniadau llywodraethiant y BGC
- Gweithredu fel ymgynghorai statudol ar yr asesiadau llesiant drafft ar gyfer Ynys Môn
- Monitro cynnydd ar weithrediad y BGC o'r Cynllun Llesiant cyfredol a hefyd yr ymgysylltu yng nghylch cynllunio'r BGC.

Canlyniadau:

- Craffu ar strwythur llywodraethu a threfniadau darparu'r BGC. Cafodd y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio sicrwydd fod y trefniadau llywodraethu yn cydymffurfio â gofynion statudol ac nid oes angen unrhyw newidiadau ar hyn o bryd.
- Bu i'r Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio graffu ar gyflymder gweithredu ffrydiau gwaith y Cynllun Llesiant a derbyniodd gadarnhad o'r prif risgiau a'r mesurau lliniaru. Bu hefyd yn craffu ar y camau ymarferol y mae'r Bwrdd yn eu cymryd er mwyn integreiddio eu blaenoriaethau i mewn i gynlluniau a strategaethau cyrff cyhoeddus eraill.

4.3 MESUR EFFAITH EIN SIWRNAI DDATBLYGU:

Mae'r tabl isod yn crynhoi effaith rhai o'n meysydd datblygu allweddol ar gyfer 2021/22:

[5] Yn unol â gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

EFFAITH TAITH DDATBLYGU CRAFFU

Maes Blaenoriaeth	Sut	Canlyniad
Gweledigaeth ar gyfer Craffu	Rydym wedi sicrhau dull Cyngor cyfan at sgriwtini. Mae gan y Cyngor Bencampwr Sgriwtini er mwyn sicrhau amgylchedd cefnogol i sgriwtini lwyddo. Sylfeini cadarn wedi'u gosod gan Gadeiryddion ac Is-Gadeiryddion Sgriwtini i wella canlyniadau ar gyfer y cyhoedd, gwell penderfyniadau a llywodraethiant.	Tystiolaeth → cynnydd yn hyder yr Aelodau; gwell sgriwtini mewn pwyllgorau; strategaeth gwestiynu; ansawdd cyfraniadau'r Aelodau yng ngwaith paneli ac aeddfedrwydd y strategaethau cwestiynu; teimlad o Dîm Sgriwtini ymysg y rhan fwyaf o'r Aelodau. (***penderfyniadau gwell, canlyniadau gwell***)
Blaen raglenni gwaith Sgriwtini	Wedi datblygu ymhellach ein trefniadau a rhoi mwy o bwyslais ar: • agweddau strategol • ymgysylltu â'r cyhoedd • blaenoriaethau Cynllun y Cyngor (2017/22) a rhaglenni trawsnewid corfforaethol • risgiau • gwaith archwilio, ymchwiliad a rheoleiddio • Eitemau sydd ar flaen raglen waith y Pwyllgor Gwaith • Wedi datblygu blaen adroddiad ar gyfer y rhaglen waith sy'n cael ei gyflwyno ym mhob Pwyllgor Sgriwtini. • Sgyrsiau alinio rhaglenni â'r Arweinydd a'r Prif Weithredwr yn y Fforwm Cadeiryddion/Is-gadeiryddion Sgriwtini • Trafodaeth fisol rhwng yr Arweinydd, Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd a'r Rheolwr Sgriwtini. • Trafodaethau alinio rheolaidd → swyddogion sgriwtini a phenaethiaid gwasanaeth.	Rhaglenni gwaith treigl sy'n canolbwyntio ar lai o eitemau er mwyn ychwanegu gwerthu a chanolbwyntio ar ansawdd craffu. **Aliniad** – wedi sicrhau blaen gynllunio effeithio er mwyn cael aliniad rhwng pynciau a drafodwyd mewn sesiynau briffio Aelodau, paneli sgriwtini a chyfarfodydd pwyllgorau sgriwtini. Aliniad rhwng rhaglenni gwaith ar draws y Cyngor. Craffu wedi'i gynllunio'n dda, yn effeithiol ac yn wrthrchol. (**penderfyniadau gwell**).
Dulliau mwy arloesol o Sgriwtini	• **Cyfraniad y Paneli Sgriwtini** – mae'r Paneli wedi bod yn fodd o graffu'n fanylach ar wasanaethau a phynciau penodol ac yn adrodd i'r Pwyllgorau Sgriwtini er mwyn llywio penderfyniadau. Mae hyn wedi cynnwys adolygu a datblygu rhaglenni gwaith y Paneli. • **Hunan-werthuso** – Mae'r tri phanel yn cynnal hunan werthusiad yn rheolaidd ac	Dulliau mwy arloesol o ymgymryd â gwaith craffu (cynnig SAC ar gyfer gwella), arwain at well canlyniadau a chael mwy o effaith. (**penderfyniadau gwell, canlyniadau gwell**).

Maes Blaenoriaeth	Sut	Canlyniad
	yn adrodd ar gynnydd i'r ddau riant Bwyllgor er mwyn mesur llwyddiannau ac er mwyn adnabod blaenoriaethau wrth symud ymlaen. • **Craffu y tu allan i Bwyllgorau** - mae'r sesiynau briffio misol yn fodd o graffu ar feysydd allweddol y tu allan i gyfarfodydd ffurfiol, sy'n cynorthwyo'r Aelodau i graffu'n ddeallus ac yn gywrain yng nghyfarfodydd y Panel a'r Pwyllgorau Sgriwtini o ganlyniad.	
Templed Sgriwtini	• Mae'r templed yn cynnwys cwestiynau sgriwtini clir, yn sicrhau cydymffurfiaeth â gofynion Deddf Llesiant ac yn cael effaith ar ddyfnder y cwestiynu yn ystod cyfarfodydd.	Eglurder ynghylch rôl Sgriwtini → amcanion cryno, cwestiynau sgriwtini clir, cydymffurfiaeth â gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. (**penderfyniadau gwell)**
Datblygiad, hyfforddiant a chefnogaeth i Aelodau	• Mae rhaglen ddatblygu sgriwtini wedi'i datblygu. • Cynhelir sesiynau briffio misol sy'n cyd-fynd ag eitemau ar raglenni gwaith amrywiol Bwyllgorau.	(**Canlyniadau gwell, penderfyniadau gwell)**
Ymgysylltu â'r Cyhoedd	Mae cyfarfodydd y Pwyllgorau Sgriwtini wedi cael eu hysbysebu ar gyfryngau cymdeithasol y Cyngor i'w hyrwyddo. Mae Protocol diwygiedig Siarad Cyhoeddus mewn Pwyllgorau Sgriwtini ar waith Wedi sicrhau llais y cyhoedd fel rhan o'r Rhaglen Moderneiddio Ysgolion.	(**Gwell canlyniadau, gwell penderfyniadau, ymgysylltu'n well)**
Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus (BGC)	Rhoddwyd rhaglen yn ei lle er mwyn mynd i'r afael ag argymhellion Archwilio Cymru ar Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus. Mae Rheolwr Rhaglen Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Môn a Gwynedd wedi cydweithio'n agos â swyddogaeth sgriwtini'r Cyngor - cytuno amserlenni craffu sy'n alinio â chyfarfodydd y Bwrdd a'r meysydd i'w craffu (gwireddu'r Cynllun Llesiant, yr Adroddiad Blynyddol a'r trefniadau llywodraethu. Mae'r BGC yn rhannu gwybodaeth a chofnodion er mwyn sicrhau bod gan y pwyllgorau craffu y wybodaeth angenrheidiol i graffu'n effeithiol.	Craffu effeithiol ar waith y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, gyda dealltwriaeth a hyder yr Aelodau yn cynyddu o dderbyn adroddiadau rheolaidd ar gynnydd y gwaith. Cydymffurfiaeth â chanllawiau cenedlaethol. (**ymgysylltu'n well**)

Mae'r ddogfen yma hefyd ar gael yn Saesneg / This document is also available in English

5.0 Edrych Ymlaen i 2022/23

5.1 Bydd yr Awdurdod yn parhau ar y cam nesaf o'i daith ddatblygu craffu a blaenoriaethir y meysydd allweddol canlynol i'w gweithredu dros y flwyddyn i ddod:

MEYSYDD ALLWEDDOL DATBLYGU SGRIWTINI

Thema	Sut	Canlyniad[6]
Gweledigaeth	Prif lifo ein gweledigaeth yn llawn a sicrhau bod gan bob Aelod Etholedig a Swyddog o'r Weinyddiaeth Newydd ddealltwriaeth gadarn o bwrpas a gwerth craffu oddi mewn i lywodraethiant y Cyngor	***Canlyniadau gwell***
Datblygiad a chefnogaeth i Aelodau	• Ailafael yn y rhaglen hyfforddiant a datblygu i gefnogi a datblygu Aelodau Sgriwtini – ffocws ar rôl a swyddogaeth sgriwtini; sgiliau cadeirio effeithiol; sgiliau cwestiynu effeithiol i Aelodau Sgriwtini; E-ddysgu • Cynnal sesiynau briffio / datblygu / adolygu byr yn rheolaidd gyda'r Aelodau Craffu	***Penderfyniadau gwell***
Paneli Sgriwtini	Cefnogi gwaith y paneli craffu drwy: • Sicrhau bod blaen raglenni'r 3 phanel yn cyd-fynd â blaenoriaethau corfforaethol y Cyngor newydd • Datblygu ffocws esblygol i waith y Paneli • Sicrhau bod y Paneli yn cwblhau ymarferion hunanarfarnu o leiaf unwaith y flwyddyn • Cynnal adolygiad o effeithiolrwydd y Paneli Craffu fel rhan o strwythur llywodraethiant y Cyngor.	***Penderfyniadau gwell***
Ymgysylltiad Cyhoeddus yn ein gwaith Craffu	Parhau i brif lifo'r Protocol Siarad Cyhoeddus a chodi ymwybyddiaeth y cyhoedd ohono er mwyn sicrhau rhagor o gyfranogiad cyhoeddus drwy ddarparu strwythur clir i'r cyhoedd wneud cais am gael siarad mewn Pwyllgorau.	***Ymgysylltu'n well***
Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol	• Parhau i gefnogi'r cadeiryddion i ddatblygu rôl sgriwtini wrth fodloni gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015 • Gwreiddio strategaeth gwestiynu gadarn yn	***Canlyniadau gwell***

[6] Canlyniadau a Nodweddion am Drosolwg a Sgriwtini Effeithiol i Lywodraeth Leol – Craffu Da? Cwestiwn Da! Swyddfa Archwilio Cymru 2014

Thema	Sut	Canlyniad[6]
	llawn drwy ddefnyddio Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol i sicrhau y cynhwysir cwestiynau sgriwtini allweddol ymhob adroddiad pwyllgor ac yn cael eu gofyn mewn cyfarfodydd paneli a phwyllgorau • Adolygu ein trefniadau er mwyn sicrhau eu bod yn cydymffurfio â gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.	
Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus a gwaith partneriaethol	• Parhau i graffu gwaith y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus o gyflawni'r Cynllun Llesiant, trefniadau llywodraethu'r Bwrdd ac effeithlonrwydd partneriaethau yn unol â'r canllawiau cenedlaethol • Parhau i wahodd partneriaid allweddol i ddod gerbron y Pwyllgorau er mwyn craffu ar eu gwaith ar yr Ynys.	***Ymgysylltu'n well***
Modelau arloesol o Sgriwtini gan Aelodau	Yn sgil pandemig Covid-19, ystyried ffyrdd mwy arloesol ac effeithiol o graffu gan fanteisio'n llawn ar dechnoleg wrth ymgymryd â hyn.	***Penderfyniadau gwell, canlyniadau gwell, ymgysylltu'n well***
Aliniad a Pherchnogaeth o Raglenni Gwaith Sgriwtini	• Adolygu a diweddaru rhaglenni gwaith y pwyllgorau a'r paneli craffu yn fisol i alinio gyda'r broses o ddiweddaru blaen raglen waith y Pwyllgor Gwaith • Sicrhau trafodaeth o'r blaen raglen waith ym mhob cyfarfod o'r Fforwm cadeiryddion Sgriwtini / pwyllgor / paneli a cheisio mewnbwn Aelodau wrth lunio'r rhaglenni gwaith er mwyn sicrhau perchnogaeth ohonynt • Gwneud defnydd o'r arfer dda yn rhanbarthol ac yn genedlaethol i lywio'r rhaglenni gwaith	***Penderfyniadau gwell, canlyniadau gwell***
Hunanasesiad o'n trefniadau Sgriwtini lleol	Aelodau'n parhau i gwblhau ymarferion hunanasesu sy'n cynnwys dynodi argymhellion er mwyn gwella'r trefniadau craffu presennol: • fel rhan o'r broses o baratoi'r Adroddiad Blynyddol Sgriwtini • i asesu canlyniadau ac effaith ein paneli sgriwtini.	***Canlyniadau gwell***
Codi ymwybyddiaeth/rhannu gwybodaeth	Adolygu'r wybodaeth ynglŷn â threfniadau craffu'r Cyngor sydd ar wefan y Cyngor er mwyn: 1. Sicrhau bod Aelodau Etholedig yn gallu llwyddo yn eu rôl 2. Galluogi i lais unigolion a rhanddeiliaid	***Penderfyniadau gwell, canlyniadau gwell, ymgysylltu'n well***

Thema	Sut	Canlyniad[6]
	fod yn amlwg yn y broses graffu 3. Codi ymwybyddiaeth o'r Protocol Siarad Cyhoeddus.	
Cau'r Cylch Sgriwtini ac Aliniad gyda'r Byrddau Trawsnewid	Atebolrwydd drwy adrodd ar gynnydd gwaith y Paneli yn chwarterol, a pharhau i ffurfioli'r drefn o adrodd i'r Pwyllgorau Sgriwtini drwy Gadeiryddion y Paneli fel mater o drefn.	***Penderfyniadau gwell, canlyniadau gwell, ymgysylltu'n well***
Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021	Trefnu sesiynau briffio penodol i Aelodau craffu ar oblygiadau'r Mesur ar swyddogaeth craffu y Cyngor drwy: 1. Sicrhau bod gwybodaeth ar gael i bwyllgorau craffu 2. Ystyried goblygiadau'r Ddeddf o ran ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau benodi cyd-bwyllgorau craffu	***Penderfyniadau gwell, canlyniadau gwell***

6.0 CYSYLLTU Â SGRIWTINI

6.1 I ddysgu mwy am sgriwtini ar Ynys Môn neu i wneud unrhyw sylwadau cysylltwch os gwelwch yn dda â:

Yr Uned Sgriwtini,
Cyngor Sir Ynys Môn,
Swyddfeydd y Cyngor,
Llangefni.
Ynys Môn.
LL77 7TW

Anwen Davies	Rheolwr Sgriwtini (arwain ar gefnogi'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol)	(01248) 752578 AnwenDavies@ynysmon.gov.uk
Sioned Rowe	Swyddog Sgriwtini (arwain ar gefnogi'r Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio)	(01248) 752039 SionedRowe@ynysmon.gov.uk

Adroddiad Blynyddol
Trosolwg a Sgriwtini: 2021/22

ATODIADAU

Mae'r ddogfen yma hefyd ar gael yn Saesneg / This document is also available in English

BETH YW TROSOLWG A SGRIWTINI?
Cyd-destun polisi cenedlaethol

Cyd-destun cenedlaethol:
Mae pwyllgorau sgriwtini yn rhan o’r ffordd y mae llywodraeth leol yng Nghymru yn gweithredu. Yn ogystal â sefydlu Pwyllgor Gwaith i wneud penderfyniadau, mae Deddf Llywodraeth Leol 2000 yn ei gwneud yn ofynnol i sefydlu un neu ragor o bwyllgorau sgriwtini. Eu rôl pennaf yw dal y rheini sy’n gwneud penderfyniadau i gyfrif, gyrru gwelliant, gweithredu fel llais y gymuned a chwarae rôl wrth ddatblygu ac adolygu polisïau.

Mae’r Ganolfan Llywodraethiant a Chraffu Gyhoeddus (CfGS)[7] yn arddel pedair egwyddor allweddol i gefnogi gwaith sgriwtini effeithiol gan Aelodau:

i. Darparu her “cyfaill beirniadol“ i’r rheini sy’n llunio polisïau ac yn gwneud penderfyniadau
ii. Sicrhau y clywir llais a phryderon y cyhoedd a chymunedau
iii. “Llywodraethwyr annibynnol eu meddwl“ sy’n arwain y broses sgriwtini ac yn cymryd perchnogaeth ohoni
iv. Yn seiliedig ar dystiolaeth ac yn gyrru gwelliant mewn gwasanaethau cyhoeddus.

[7] Canllaw Sgriwtini Da, Canolfan Llywodraethiant a Chraffu 2004

ATODIAD 2

CYLCH GORCHWYL AC AELODAETH EIN PWYLLGORAU SGRIWTINI

Mae'r swyddogaeth trosolwg a sgriwtini yng Nghyngor Sir Ynys Môn yn parhau i gael ei chyflawni drwy gyfrwng strwythur sy'n cynnwys dau o riant bwyllgorau sgriwtini – Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol a'r Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio.

Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol

Cylch gorchwyl:

- Ffocws gwaith y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol yw darparu sicrwydd ynghylch cyflawni a darparu'r holl wasanaethau; sicrhau bod y Cyngor yn cyflawni ei amcanion corfforaethol a'i amcanion ar gyfer ei wasanaethau (fel yr amlinellwyd yn y Cynllun Corfforaethol, y Gyllideb Flynyddol, y Fframwaith Polisi a Chyllideb, y Fframwaith Rheoli Perfformiad, Polisïau Corfforaethol neu eu cynlluniau a'u polisïau olynol); a chefnogi a gwneud argymhellion ar gyfer gwelliant parhaus.
- Mae aelodau'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol yn cynnal cyfarfodydd paratoi cyn pob pwyllgor er mwyn paratoi a rhoi ffocws i'r drafodaeth yng nghyfarfodydd ffurfiol y pwyllgor. Ystyrir bod hyn yn arfer dda a bwriedir parhau â'r trefniadau hyn yn 2022/23.

Aelodaeth

- Y Cynghorydd Aled Morris Jones yw cadeirydd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol a chaiff gefnogaeth gan yr Is-gadeirydd, sef y Cynghorydd Dylan Rees. Mae deg o aelodau'n gwasanaethu ar y pwyllgor[8] gyda darpariaeth ar gyfer 4 aelod cyfetholedig:

[8] Mae aelodaeth cynghorwyr ar y Pwyllgorau Sgriwtini yn adlewyrchu cydbwysedd gwleidyddol y Cyngor

Aelodaeth Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol

	Enw	Ward	Parti Gwleidyddol / Grŵp
	Cyng Aled Morris Jones (Cadeirydd)	Twrcelyn	Annibynwyr Môn
	Cyng Gary Pritchard	Seiriol	Plaid Cymru
	Cyng Alun Roberts	Seiriol	Plaid Cymru
	Cyng Richard Griffiths	Twrcelyn	Y Grŵp Annibynnol
	Cyng J Arwel Roberts	Ynys Gybi	Plaid Lafur

	Enw	Ward	Parti Gwleidyddol / Grŵp
	Cyng Dylan Rees (Is-gadeirydd)	Canolbarth Môn	Plaid Cymru
	Cyng John Griffith	Talybolion	Plad Cymru
	Cyng Nicola Roberts	Canolbarth Môn	Plaid Cymru
	Cyng Richard O Jones	Twrcelyn	Y Grŵp Annibynnol
	Cyng Bryan Owen	Bro Aberffraw	Annibynwyr Môn

Aelod o'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol yn ystod rhan o 2021/22.
Cyng Margaret Roberts

PWYLLGOR SGRIWTINI PARTNERIAETH AC ADFYWIO

Cylch gorchwyl:

- Prif ffocws y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio yw sicrhau yr hyrwyddir buddiannau Dinasyddion Ynys Môn ac y gwneir y defnydd gorau o adnoddau'r Cyngor, yn unol â blaenoriaethau'r Cyngor, sy'n dangos gwerth ychwanegol yn sgil gweithio gyda phartneriaid. Mae cylch gorchwyl y pwyllgor yn cynnwys trefniadau rhanbarthol a chenedlaethol yn ogystal â threfniadau lleol.
- Y pwyllgor hefyd yw'r Pwyllgor Trosedd ac Anhrefn enwebedig sy'n delio â materion trosedd ac anhrefn, fel sy'n ofynnol o dan Adrannau 19 a 20 o Ddeddf yr Heddlu a Chyfiawnder 2006. Hwn yw'r pwyllgor dynodedig hefyd ar gyfer craffu gwaith Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ynys Môn a Gwynedd.
- Mae'r Pwyllgor wedi cyflwyno'r arfer o gynnal cyfarfodydd briffio gydag aelodau cyn pob cyfarfod ffurfiol o'r pwyllgor sgriwtini. Caiff hyn ei weld fel arfer da a bwriedir parhau â'r trefniadau hyn yn 2022/23.

Aelodaeth:

- Y Cynghorydd Gwilym Jones yw Cadeirydd y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio a chaiff gefnogaeth gan yr Is-gadeirydd, sef y Cynghorydd Glyn Haynes. Mae deg o aelodau hefyd yn gwasanaethu ar y pwyllgor hwn gyda darpariaeth ar gyfer 4 aelod cyfetholedig:

Aelodaeth Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio

	Enw	Ward	Parti Gwleidyddol/ Grŵp		Enw	Ward	Parti Gwleidyddol / Grŵp
	Cyng Gwilym O Jones (Cadeirydd)	Llifon	Y Grŵp Annibynnol		Cyng Glyn Haynes (Is-gadeirydd)	Caergybi	Plaid Lafur
	Cyng Dafydd Roberts	Bro Rhosyr	Y Grŵp Annibynnol		Cyng Vaughan Hughes	Lligwy	Plaid Cymru
	Cyng Alun Roberts	Seiriol	Plaid Cymru		Cyng Margaret Roberts	Lligwy	Plaid Cymru
	Cyng Nicola Roberts	Canolbarth Môn	Plaid Cymru		Cyng Trefor Lloyd Hughes	Ynys Gybi	Plaid Cymru
	Cyng Kenneth P Hughes	Talybolion	Annibynwyr Môn		Cyng Robert Llewelyn Jones	Caergybi	Annibynwyr Môn

Gall ein pwyllgorau sgriwtini wneud eu gwaith mewn un o'r ffyrdd canlynol:

- Ystyried y pwnc yn ystod cyfarfod ffurfiol
- Ystyried y pwnc yn fanylach drwy sefydlu panel canlyniad sgriwtini NEU
- Cynnal sesiynau anffurfiol ar faes polisi penodol.

Unwaith eto yn ystod 2021/22, roedd y pwyllgorau sgriwtini yn ymwybodol o'r angen i geisio canolbwyntio eu gwaith ar ganlyniadau ac o fewn fframwaith Archwilio Cymru o nodweddion a chanlyniadau sgriwtini a throsolwg effeithiol mewn llywodraeth leol[9]:

- Canlyniadau gwell
- Penderfyniadau gwell
- Ymgysylltu'n well

Galw penderfyniadau i mewn: gall pwyllgorau sgriwtini "alw i mewn" penderfyniad a wnaed gan y Pwyllgor Gwaith, Aelod Portffolio neu swyddog sydd wedi cael pwerau dirprwyol gan y Pwyllgor Gwaith i wneud penderfyniad penodol. Nid yw'r pwyllgorau sgriwtini ond yn galw penderfyniad i mewn pan mae rheswm da dros wneud hynny (drwy Brawf o Arwyddocâd), ac yn ystod 2021/22 ni chafodd hyn ei wneud.

[9] Craffu Da? Cwestiwn Da! Swyddfa Archwilio Cymru, 2014

Gweledigaeth ar gyfer sgriwtini effeithiol yng Nghyngor Sir Ynys Môn

Gweledigaeth

Mae Sgriwtini yn Ynys Môn yn anelu at sicrhau gwell canlyniadau ar gyfer dinasyddion a chymunedau a hefyd ychwanegu at effeithiolrwydd y Cyngor drwy helpu i wneud gwasanaethau cyhoeddus yn fwy tryloyw, cynhwysol, atebol a chost effeithiol.

Egwyddorion Arweiniol ar gyfer Sgriwtini yn Ynys Môn

- Mae sgriwtini yn creu awyrgylch o gyd-ymddiriedaeth, cydweithio a rhannu cyfrifoldebau er mwyn sicrhau'r canlyniadau gorau ar gyfer cymunedau lleol.
- Mae Aelodau nad ydynt ar y Pwyllgor Gwaith yn anwleidyddol yn y modd y maent yn cyflawni eu swyddogaethau cefnogi a herio.
- Mae gweithgaredd sgriwtini yn ehangu yn uniongyrchol y sylfaen dystiolaeth sydd ar gael ar gyfer gwneud penderfyniadau a chyflwyno rhaglenni trawsnewid oherwydd mae'n rhoi syniad o'r modd y mae cymunedau lleol yn debygol o deimlo am y cynigion.
- Mae Aelodau nad ydynt ar y Pwyllgor Gwaith yn helpu i sicrhau y cymerir ymagwedd strategol, tymor hir pan mae bwriad i ail-gyflunio gwasanaethau ar raddfa fawr a hynny drwy ddarparu her adeiladol wrth roi prawf ar ragdybiaethau, edrych ar risgiau a herio'r modd y mae adnoddau'n cael eu blaenoriaethu.

Ein Gwerthoedd

Trosolwg a Sgriwtini yn Ynys Môn….

- Mae'n edrych 'ymlaen ac at allan' ac yn rhagweithiol yn hytrach nag yn 'fewnol ac mewn modd ymatebol'.
- Mae gan sgriwtini rôl sydd wedi ei diffinio'n glir ac sy'n cael ei gwerthfawrogi yn nhrefniadau gwella a llywodraethiant y cyngor.
- Mae'n anwleidyddol, yn gadarn o ran ei fethodoleg ac yn cynnwys amrediad eang o ffynonellau tystiolaeth a safbwyntiau gan gynnwys rhai gan bartneriaid strategol, rheoleiddwyr a'r cyhoedd.
- Mae'n cael ei arwain gan gynghorwyr sy'n cael y cyfleoedd hyfforddi a datblygu y maent eu hangen i ymgymryd â'u rôl yn effeithiol.
- Mae'n derbyn cefnogaeth effeithiol gan uwch dîm arweinyddiaeth y Cyngor sy'n sicrhau bod y wybodaeth a ddarperir ar gyfer trosolwg a sgriwtini o ansawdd uchel ac yn cael ei darparu mewn modd amserol a chyson.
- Mae'n cymryd i ystyriaeth pryderon a fynegir ar lefel ward mewn modd nad yw'n blwyfol wrth reoli ei raglen waith ar gyfer y dyfodol.
- Mae'n cael ei gynllunio'n dda, ei gadeirio'n effeithiol ac mae'n gwneud y defnydd gorau o'r adnoddau sydd ar gael iddo.
- Mae'n cael ei gydnabod gan y pwyllgor gwaith a'r uwch dîm arweinyddiaeth fel mecanwaith pwysig yn y Cyngor ar gyfer ymgysylltiad cymunedol ac mae'n golygu ei bod yn haws i ddinasyddion ymwneud â llywodraethiant.
- Adeiladu ymddiriedaeth a pherthnasau cadarnhaol gydag amrediad eang o randdeiliaid mewnol ac allanol.

This page is intentionally left blank